

■ ■ ■ ■

JORNADES
S O B R E
L'EDUCACIÓ
A A N D O R R A

■ ■ ■ ■

Segones Jornades de la
Societat Andorrana de Ciències

JORNADES

S O B R E

L'EDUCACIÓ

A A N D O R R A

1 9 8 7

Segones Jornades de la
Societat Andorrana de Ciències

© Societat Andorrana de Ciències
Primera edició: octubre 1984
1.000 exemplars
Realització Gràfica: Paul Valls
Concòrd del text: Àlvar
Impressió: Imprenta Príncep SA
ISBN: 9950-1-105-8
D.L.: 438 / 84 AND

JORNADES
S O B R E
L'EDUCACIÓ
A ANDORRA
1 8 9 7

© Societat Andorrana de Ciències
Primera edició, octubre 1994
1.000 exemplars

Realització Gràfica: Raül Valls SL
Correcció del text: Àlvar Valls
Impressió: Impremta Principat SA
ISBN: 99920-1-102-5
D.L.: 436 / 94 AND

ÍNDEX

■ Presentació	3
■ Introducció	5
■ Situació actual de l'ensenyament a Andorra, <i>per Mercè Segura.</i>	7
■ Història de l'ensenyament a Andorra, <i>per Roser Bastida.</i>	19
■ Objectius dels diversos tipus d'ensenyament a Andorra, (taula rodona - debat).	29

Josep VILANOVA I TRIAS
President Societat Andorrana de Ciències

.....

at, pensem que ara ho de poder disposar de la seva edició el més aviat possible i deixar per a més endavant la publicació dels anteriors, relatius al sector de la construcció i a l'ensenyament del català.

S'inclou en la present publicació unes conferències sobre el desenvolupament històric i la situació avui de l'ensenyament a Andorra i el resultat de la taula rodona sobre els objectius dels diversos tipus d'ensenyament. Aquests actes oren d'ara el programa de les Jornades sobre **Josep VILANOVA i TRIA**

Finalment, agraïm a totes les persones que han participat en aquestes Jornades i ens donem per satisfets si amb elles s'ha obert, en certa manera, el debat. L'enfocament inicial que es volia donar a les Jornades s'ha

INTRODUCCIÓ TUAL DE L'ENSENYAMENT A ANDORRA

per Mercè Segura

La publicació que teniu entre mans constitueix una petita aportació a allò que considerem tan important com és la *comunicació*, el debat obert positiu i respectuós, el diàleg que en definitiva cal establir, a tots els nivells, per assolir una millor convivència i el reconeixement de la nostra comunitat, la societat andorrana.

Els textos de la taula rodona *Objectiu dels diversos tipus d'ensenyament a Andorra* són el resultat de la transcripció d'allò que s'hi va dir, amb lleugers retocs (suprimint repeticions, etc). Hem cregut que era més interessant disposar del text fluid, a cops incoherent, de les converses mantingudes, malgrat que en resultés una lectura menys literària.

En algun punt del text, i per deficiències de l'enregistrament, es dona alguna desaparició de frases o de paraules. Malgrat això, aquest fet és localitzat i no desfigura el conjunt.

Aquest *dossier de debat* és el segon dels debats de la SAC a veure la llum, tot i que és el quart que es va celebrar en el temps. Per raons d'actualitat, pensem que era bo de poder disposar de la seva edició el més aviat possible i deixar per a més endavant la publicació dels anteriors, relatius al sector de la construcció i a l'ensenyament del català.

S'inclou en la present publicació unes conferències sobre el desenvolupament històric i la situació avui de l'ensenyament a Andorra i el resultat de la taula rodona sobre els objectius dels diversos tipus d'ensenyament. Aquests actes eren dins el programa de les Jornades sobre l'Educació a Andorra.

Finalment, agraïm a totes les persones que han fet possible la realitat d'aquestes Jornades i ens donem per satisfets si amb elles s'ha obert, en certa manera, el debat. L'enfocament inicial que es volia donar a les Jornades s'ha

anat adaptant a diverses realitats, una de les quals és, se'ns dubte, la complexitat i l'abast del tema, cosa que justifica totalment el fet que hagin parlat els qui hi han parlat, assistit els qui hi han assistit, i que tot hagi succeït com ha succeït. No obstant això, n'estem segurs, el diàleg és obert.

INTRODUCCIÓ

La publicació que teniu entre mans constitueix una petita aportació a allò que considerem tan important com és la comunicació, el debat obert, positiu i respectuós, el diàleg que en definitiva cal establir a tots els nivells, per assolir una millor convivència i el reconeixement de la nostra comunitat, la societat andorranesa.

Els textos de la taula rodona Objectius dels diversos límits d'ensenyament a Andorra són el resultat de la transcripció d'allò que s'hi va dir, amb lleugers retocs (suprimint repeticions, etc.). Hem cregut que era més interessant disposar del text fluid, a cops incoherent, de les converses mantingudes, malgrat que en resultés una lectura menys literària.

En algun punt del text, i per deficiències de l'enregistrament, es donen algunes desviacions de frases o de paraules. Malgrat això, aquest llibre és localitzat i no desvirtua el contingut.

Aquest dossier de debat és el segon dels debats de la SAC a veure la llum, tot i que és el quart que es va celebrar en el temps. Per raons d'actualitat, pensem que ara no de poder disposar de la seva edició el més aviat possible i deixar per a més endavant la publicació dels anteriors, relatius al sector de la construcció i a l'ensenyament del català.

L'acció de la present publicació unes conferències sobre el desenvolupament històric i la situació actual de l'ensenyament a Andorra i el resultat de la taula rodona sobre els objectius dels diversos límits d'ensenyament. Aquests actes en dire el programa de les jornades sobre l'Educació a Andorra.

Finalment, agraim a totes les persones que han fet possible la realització d'aquestes jornades i ens donem per satisfets si amb elles s'ha obert, en certa manera, el debat. L'enllaçament inicial que es volia donar a les jornades s'ha

SITUACIÓ ACTUAL DE L'ENSENYAMENT A ANDORRA

per Mercè Segura

La Formació Andorrana s'incorpora a totes les escoles del país a partir de l'any 1974. Des de la seva creació ha anat evolucionant no solament en el nombre de mestres i professors sinó també en els continguts mateixos de la seva programació. A tots els centres docents d'ensenyament frances, espanyol i congregacional existeix, doncs, aquesta ensenyança comuna que és la Formació Andorrana.

L'Andorranització consta de les assignatures següents:

- a) Llengua catalana i estudi del medi.
- b) Llengua catalana.
- c) Història, geografia i institucions andorranes.
- d) Religió.

Tot i que és un ensenyament obligatori per a tots els alumnes escolaritzats al país, s'inclou a cada sistema d'ensenyament de forma desigual.

Centres docents d'ensenyament francès

- **Primari:** 2 hores a la setmana de Llengua catalana i estudi del medi.
- **Secundari:** 1 hora a la setmana de Llengua catalana i 1 hora d'Història, geografia i institucions andorranes.

Centres docents d'ensenyament espanyol

- **Cicle inicial:** 4 hores a la setmana de Llengua catalana i estudi del medi.
- **Cicle mitjà:** 3 hores a la setmana de Llengua catalana i estudi del medi.
- **2a etapa d'EGB:** 3 hores a la setmana de Llengua catalana i 1 hora d'Història, geografia i institucions andorranes a la setmana.
- **Batxillerat i COU:** 3 hores a la setmana de Llengua i 1 hora d'Història, geografia i institucions.

Centres docents d'ensenyament congregacional

- **Cicles inicial i mitjà:** 1 hora a la setmana d'Estudi del medi.
- **2a etapa d'EGB:** 3 o 4 hores a la setmana de Llengua catalana i 4 hores de Ciències socials (que inclouen la història, geografia i institucions andorranes).
- **Batxillerat i COU:** 3 hores a la setmana de Llengua catalana i 1 hora d'Història, geografia i institucions andorranes.

Les opcions en Llengua i literatura catalanes existents tant a les escoles congregacionals com al liceu Comtes de Foix són assegurades per professors dependents de la conselleria d'Educació i Cultura.

Els ensenyants de Formació Andorrana foren, al començament, funcionaris d'Educació al servei del Consell General. Des de la creació del Govern, l'any 1981, aquests ensenyants depenen directament de la conselleria d'Educació i Cultura del Govern d'Andorra.

Dels 56 ensenyants de Formació Andorrana existents actualment, 41 són andorrans i 15 espanyols. L'andorranització s'aplica dins l'escola, inserint-la en els horaris dels diferents centres escolars, i fora de l'escola es tradueix en el programa anomenat Formació d'Adults. L'ensenyament de Formació d'Adults consta de les assignatures de Llengua catalana i Coneixements del país. És un ensenyament gratuït i s'imparteix a totes les parròquies i entitats públiques o privades que ho sol·licitin, sempre que el nombre d'inscripcions

sigui suficient. Si es ressegueix l'anàlisi dels diferents ensenyaments a Andorra, es pot constatar la gran complexitat educativa del país. Aquesta diversitat en l'ensenyament s'afegeix a la composició del teixit social i a la seva pluraritat cultural, que fan difícil i diversifiquen encara més la conjuntura actual.

Voldria evidenciar la necessitat d'un element coordinador andorrà que estableixi nexes entre els diferents ensenyaments que formen part d'una mateixa realitat. Aquesta coordinació propiciaria la relació i el diàleg entre els diferents centres docents i dins la mateixa Administració andorrana. En unir esforços i objectius s'afavoriria la formació dels infants i els joves, que són, en definitiva, els qui han d'assegurar l'esdevenidor d'Andorra.

En els darrers decennis, Andorra ha conegut un augment considerable de la seva població, a causa de la forta immigració provinent principalment dels països veïns. Conseqüentment, s'ha anat incrementant el nombre d'infants en edat escolar, d'origen divers, cosa que ha obligat el país a procedir a una ampliació considerable dels espais escolars.

Ensems, aquest creixement ha comportat un augment important d'ensenyants procedents dels estats veïns, que han cobert l'oferta que Andorra propiciava. D'aquests ensenyants, cal diferenciar els que venien directament nomenats per l'Administració de la qual depenien, dels ensenyants contractats directament a l'interior del país, provinents de les contrades veïnes. Del conjunt d'aquests ensenyants, nomést una minoria han palesat un vertader arrelament a Andorra.

Per tal de fer una descripció de la situació de l'ensenyament a Andorra, cal conèixer, doncs, quina és la població actual d'infants escolaritzats i la seva repartició en els diferents ensenyaments.

Segons el cens del mes de setembre de 1986, la població global d'Andorra era de 46.534 habitants. Actualment la població global escolaritzada és de 8.883 escolars, que representen un 19,08% de la població global.

El total d'escolars esmentats, segons consta en els arxius de la conselleria d'Educació i Cultura, es reparteix tal com segueix, d'acord amb el tipus d'ensenyament escollit:

Alumnes escolaritzats a l'ensenyament francès: 3.503.

Alumnes escolaritzats a l'ensenyament espanyol: 3.114.

Alumnes escolaritzats a l'ensenyament congregacional: 1.846.

Alumnes escolaritzats a l'Escola Andorrana: 335.

Alumnes escolaritzats a l'Escola Especialitzada: 47.

Alumnes escolaritzats a l'estranger: 38.

El conjunt d'aquests alumnes es distribueix entre els 24 centres escolars ubicats a totes les parròquies. En matèria educativa, els infants d'Andorra tenen també en comú totes les disposicions que dicta el Govern, com, per exemple, l'obligatorietat escolar dels 6 als 14 anys, així com, aquests darrers anys, un calendari escolar únic.

L'estructura educativa del país és avui formada per:

1. Centres docents d'ensenyament francès.
2. Centres docents d'ensenyament espanyol.
3. Centres docents d'ensenyament congregacional o religiós.
4. Escola especialitzada Nostra Senyora de Meritxell.
5. Escola Andorrana.

1. Centres docents d'ensenyament francès

L'ensenyament francès té un total de 9 escoles i un liceu, regulats pel decret de S.E. el Copríncep francès del 25 de gener de 1982. El manteniment dels centres docents francesos és a càrrec del Govern d'Andorra. Quant al liceu, el Consell General únicament va cedir el terreny i el manteniment del centre va a càrrec de l'administració francesa.

El decret esmentat fa referència essencialment als aspectes següents:

– Aquestes escoles i liceu són tutelats pel copríncep francès i estan sota el control del rector de l'Acadèmia de Montpeller. Es regulen per un Consell consultiu, les reunions del qual tenen lloc bianualment per iniciativa del seu president.

– La creació d'escoles o classes és promulgada pel rector de l'Acadèmia de Montpeller, prèvia comunicació al Consell General.

– Poden postular-hi els càrrecs tots els docents del ministeri d'Educació Nacional, siguin de nacionalitat francesa o andorrana. Els docents de nacionalitat andorrana es beneficien d'una prioritat per cobrir els llocs vacants.

– També s'hi precisa que els docents de les escoles franceses han de ser titulars de diplomes i de títols francesos per poder exercir la seva professió.

Els serveis del Copríncep informen dels usos i costums als candidats a una plaça a Andorra.

– Els programes escolars són els mateixos que els que se segueixen a França i són adaptats segons les dificultats d'aprenentatge de la llengua francesa per als infants d'Andorra, i, també, tenint en compte la inserció dins l'horari d'unes hores destinades a l'ensenyament de la llengua andorrana, la instrucció cívica, la història i la geografia local, és a dir, els elements de la cultura andorrana i els seus lligams amb el medi natural.

– El calendari escolar a fixa a proposta del Consell Consultiu i s'hi tenen en compte els dies festius fixats pel Consell General.

– El Servei sanitari i social del Consell General treballa en relació estreta amb els directors dels centres i ha de respondre a les seves demandes.

La composició del Consell Consultiu que regula les escoles del Copríncep francès és la següent:

- el rector de l'Acadèmia de Montpeller (president)
- el Veguer del Copríncep francès (vice-president)
- el Síndic general
- el Conseller d'Educació del Govern d'Andorra
- el Conseller de Finances del Govern d'Andorra
- L'Inspector d'Acadèmia dels Pirineus Orientals.
- L'Inspector departamental de l'Educació Nacional, encarregat d'Andorra
- el Director de l'Escola Normal dels Pirineus Orientals
- el Conseller pedagògic de l'Educació Nacional encarregat d'Andorra
- el Secretari general del departament d'Educació del Govern d'Andorra
- un conseller pedagògic de la Casa de la Vall
- un director d'escola i un professor (un de nacionalitat france-

sa i un de nacionalitat andorrana) designats pel rector

- un representant dels pares d'alumnes designat pel veguer.

Per la seva part, el Consell General s'ocupa de:

- proporcionar espai de classes, el mobiliari i el material necessari
- mantenir els locals en bon estat
- acordar una participació als professors per les *sujétions locales* o plus d'habitatge.

Pel que fa referència al Liceu del Copríncep francès, aquest també és regulat pel Consell Consultiu, la composició del qual és la següent:

- el rector de l'Acadèmia de Montpeller (president)
- el Veguer del Copríncep francès (vice-president)
- el Síndic general
- el Conseller d'Educació del Govern d'Andorra
- el Conseller de Finances del Govern d'Andorra
- el Secretari general del departament d'Educació del Govern d'Andorra
- un conseller pedagògic de la Casa de la Vall
- l'Inspector d'Acadèmia dels Pirineus Orientals
- el *Provisur* del Liceu
- l'adjunt al *provisur* per a qüestions pedagògiques
- el cap dels serveis econòmics del Liceu
- un conseller d'Educació
- 5 representants del personal del Liceu
- 4 ensenyants (2 andorrans i 2 francesos)
- un representant del personal obrer i de servei
- 2 representants dels pares
- 3 representants dels alumnes.

Les qüestions que es resolen en el si del Consell Consultiu són relatives al funcionament pedagògic i a d'altres aspectes relacionats amb la vida escolar, com són ara:

- la creació i la supressió de classes o d'opcions
- els llocs vacants a cobrir
- els crèdits de funcionament
- les hores suplementàries

- els manuals escolars
- el calendari escolar
- l'eventual participació financera del Consell General per al funcionament de l'escola
- etc.

El Consell Consultiu pot instituir un òrgan d'estudi per tractar una qüestió determinada.

El decret també fa referència a un reglament interior que regeix la vida de la comunitat escolar. Aquest reglament és proposat pel director del centre al Consell Consultiu i posteriorment es dona a conèixer als alumnes. Al mateix temps es fa menció de les atribucions del director respecte a drets i deures de tots els membres de la comunitat escolar.

Aquest decret fou tramès al cap de Govern pel Veguer del Copríncep francès.

L'actual composició dels centres d'ensenyament francès és de 10 directors francesos i 5 directors andorrans, i del nombre total de professors –222– únicament un 26% són andorrans.

2. Centres docents d'ensenyament espanyol

L'ensenyament espanyol compta amb 9 escoles i un institut de Batxillerat.

Aquests centres escolars es regulen mitjançant el conveni entre la Mitra i el govern espanyol establert l'11 de juliol de 1981 i fou tramès pel Veguer episcopal al Síndic general.

Els principals punts articulats en aquest acord són:

- El reconeixement dels centres espanyols que existeixen a Andorra i de l'Institut de Batxillerat. S'estipula també que per crear nous centres o cicles serà necessari l'acord de la Mitra.

- Els plans d'estudi s'adaptaran als del ministeri d'Educació d'Espanya i s'hi inclouran la llengua catalana, la geografia, la història i la cultura i les institucions andorranes. Les autoritats andorranes fixaran els objectius i el temari d'aquestes matèries.

- La confecció de l'horari es farà de comú acord entre els serveis del Principat i els del ministeri d'Educació i Ciència. Les matèries de Formació

Andorrana seran impartides per professors dels serveis andorrans a càrrec del pressupost del Principat i seran obligatòries per als andorrans i els residents permanents.

- L'educació religiosa l'assegurarà el bisbat d'Urgell i es respectarà el principi de llibertat religiosa.

- El professorat haurà de pertànyer al cos del professorat espanyol i tindran preferència els qui coneguin el català i, entre ells, els de nacionalitat andorrana.

- L'ensenyament d'EGB serà gratuït a tots els centres dependents del ministeri espanyol.

- Es mencionen el Col·legi Sant Ermengol i el Col·legi Janer pel que fa al reconeixement per part del ministeri espanyol dels estudis que s'hi cursen.

- Es proposa fer les modificacions d'acord amb les autoritats andorranes a fi d'aconseguir la unificació del calendari escolar a tots els centres d'Andorra.

- La inspecció dels centres d'ensenyament espanyol dependrà del ministeri d'Educació i Ciència.

- En el cas que s'estableixin, per part de les autoritats competents del Principat, plans d'estudi específicament andorrans, el ministeri espanyol es comprometrà a gestionar el corresponent règim de convalidacions dins el termini més curt possible.

- La Mitra procurarà per als centres espanyols la igualtat de tracte amb els francesos.

- Es proposa crear una comissió mixta integrada per dos representants de cada part que vetllin per l'aplicació dels acords vigents.

L'actual composició del personal docent d'aquestes escoles és de 158 ensenyants, dels quals solament un 7% són andorrans. Dels càrrecs de direcció, només un és assumit per una persona de nacionalitat andorrana.

Darrerament, a les escoles espanyoles s'han aplicat els acords de la LODE. Dels esmentats acords, el Govern Andorra no en tingué cap comunicació directa per part del ministeri d'Educació i Ciència.

3. Centres docents d'ensenyament congregacional

Aquests centres d'ensenyament són, d'una part, el Col·legi Janer i l'escola de la Sagrada Família, amb antecedents en el segle passat, i, d'altra part, el Col·legi Sant Ermengol, creat l'any 1965.

El Col·legi Janer i l'Escola de la Sagrada Família

Fins ara no existeix cap estructura entre el Govern d'Andorra i les escoles de la Sagrada Família i el Col·legi Janer.

Ambdues escoles són subvencionades totalment pel Govern. Fou a partir del curs 1977-78 que el Consell General va acordar subvencionar-les, a fi que l'ensenyament hi fos gratuït.

En aquestes escoles se segueix el pla d'estudis espanyol, però les assignatures s'hi imparteixen en llengua catalana i el personal docent és contractat directament per la direcció dels centres.

La composició del personal docent de l'Escola de la Sagrada Família és de 17 ensenyants, entre els quals no hi ha cap andorrà. El cos docent del Col·legi Janer és de 41 ensenyants, un 22% dels quals són andorrans.

El Col·legi Sant Ermengol

Existeixen dos documents que regulen aquest centre docent: l'acta fundacional i un conveni entre el Copríncep episcopal i el Consell General.

L'acta fundacional del Col·legi Sant Ermengol, confiat a la congregació religiosa dels salesians, fou promulgada per decret episcopal l'any 1965. Segons hi consta, és una institució dedicada a l'ensenyament i a la formació de la joventut andorrana.

Ensems s'hi estableix que "la institució, amb tots els seus béns mobles i immobles, serà perpètuament propietat del poble andorrà" i que el seu òrgan de representació és el Patronat Rector.

La composició del Patronat Rector és la següent:

- el Bisbe d'Urgell o la persona per ell delegada (president)
- el Síndic general o la persona per ell delegada (vice-president)
- l'Arxiprest de les Valls
- 7 membres de la comissió permanent del Consell General

- el Conseller d'Educació i Cultura del Govern d'Andorra
- un representant dels pares de família de cada parròquia, nomenats pels ecònoms de les respectives parròquies
- un secretari, nomenat per la Mitra d'Urgell.

El Patronat Rector es reuneix una vegada a l'any i sempre que sigui convocat pel seu president o per una tercera part dels membres que el componen.

Pel que fa a la contractació del personal docent, als últims anys es fa mitjançant avís públic signat pel síndic general. Normalment tenen prioritat els candidats de nacionalitat andorrana. Aquest centre docent és totalment subvencionat pel Govern d'Andorra.

Tal com s'ha dit, independentment de l'acta fundacional existeix un conveni entre el Copríncep episcopal i el Síndic general signat el juny de 1976, que es renova cada quatre anys i que regula les relacions entre el Consell General i el Patronat Rector de l'Escola Sant Ermengol.

Les condicions d'aquest conveni són:

- El Consell General reconeix que el col·legi té personalitat jurídica pròpia, amb una funció de servei públic d'ensenyament gratuït.

- El Consell General es fa càrrec de les despeses de funcionament.

- El Col·legi Sant Ermengol es compromet a complir totes les disposicions dictades o que pugui dictar el Consell General en matèria d'ensenyament i especialment les que fan referència a la Formació Andorrana.

- El Patronat Rector ha de presentar al Consell General el pressupost de funcionament, inversió i millora. Aquestes despeses, aprovades pel Consell General, seran atorgades a la direcció o a l'administració del col·legi. Posteriorment el Patronat Rector presentarà els comprovants d'utilització de crèdits.

- En el supòsit que s'hagués de dissoldre la institució, el Consell General recuperarà les inversions, i la resta d'interessos s'adjudicaran a obres de caràcter cultural i formatiu.

- A la fi de cada exercici econòmic o curs escolar, el Patronat Rector presentarà una memòria al Consell General on s'indicarà el funcionament del centre.

La composició del personal docent del centre és avui de 41 ensenyants, un 27% dels quals són andorrans.

4. Escola especialitzada Nostra Senyora de Meritxell

Aquesta Escola va ser fundada l'any 1972 i la seva estructura administrativa va continuar funcionant, com des de la seva creació, a través de l'assemblea general i de la Junta Rectora.

Aquest centre es regula mitjançant un reglament intern. Segueix un pla d'estudis propi adaptat a les característiques dels infants que acull. La contractació del personal docent es fa per anunci públic.

L'escola acull infants des dels 3 anys fins a l'adulthood. Es financia amb les quotes de l'Associació, i també amb les quotes dels pares —que són assumides quasi en la seva totalitat per la CASS— i amb donatius diversos. En cas de dèficit pressupostari, les despeses són assumides pel Govern d'Andorra. El cos docent està format per 10 educadors, 2 dels quals són andorrans.

5. Escola Andorrana

L'any 1982 el Govern d'Andorra va acordar la creació de l'Escola Maternal Andorrana, que posteriorment, l'any 1985, obtingué la continuïtat amb la finalitat d'impartir l'ensenyança primària (cinc cursos a partir de l'ensenyament maternal).

Tenint en compte que el creixement d'aquesta escola és progressiu, actualment acull els infants de 3 a 7 anys, és a dir, des del primer curs de maternal fins al segon any de primera ensenyança.

El pla d'estudis de l'escola, a l'igual que el seu finançament, depenen del Govern Andorra.

L'Escola Andorrana es defineix com una escola pública i activa i aplica una metodologia Montessori, amb un ensenyament individualitzat que comporta una ajuda al nen quan la necessita. Tot i que la llengua vehicular i d'aprenentatge és el català, es defineix com una escola multilingüe, de tal manera que en acabar la primera ensenyança els infants tinguin un domini de dues llengües (català-francès o català-castellà) a nivell oral i escrit, i una tercera llengua a nivell oral.

L'Escola Andorrana dona a conèixer els elements propis de la cultura i la societat andorrana de la que l'infant forma part. Així, doncs, en el seu currículum figuren els elements propis de la realitat andorrana.

La composició del personal docent és de 27 ensenyants, el 92% dels quals són andorrans.

La Formació Andorrana

A la nota-informe sobre l'andorranització, aprovada pel Consell General el juny de 1972, es proposava *"assegurar a tots els infants que cursen estudis a Andorra un complement essencial de la seva educació que els capaciti per integrar-se de forma lliure, conscient i plena a la societat andorrana, tot creant-los plena consciència de ser-ne membres actius i operants"*. I s'afegia: *"Per Formació Andorrana es vol designar l'element Andorra a incloure en un futur immediat als programes de tots els centres escolars de les Valls"*.

HISTÒRIA DE L'ENSENYAMENT A ANDORRA

per Roser Bastida

Hom pot entendre fàcilment que la nostra història és un dels elements que ens pot ajudar a copsar la complexitat educativa actual, sobretot si tenim en consideració la interrelació existent entre l'escola i els esdeveniments político-històrics. Comprendre la pluraritat d'ensenyaments que coexisteixen a Andorra suposa, certament, resseguir-ne els orígens i la seva evolució, i també analitzar-ne la connexió amb situacions puntuals.

D'altra banda, cal tenir també ben present que des del segle XIII, la peculiar configuració institucional andorrana ha aconseguit vèncer el pas del temps i restar allunyada de totes les evolucions que el continent europeu coneixeria en el caminar dels segles. Els andorrans han vist, durant molts segles, transcórrer els anys sense conèixer cap canvi en les seves activitats agro-pastorals de gairebé autosubsistència, indiferents als esdeveniments que més enllà de les seves muntanyes dibuixaven noves formes de poder i de vida quotidiana. Hom és conscient que si bé els segles XVIII i XIX foren marcats d'antuvi per un perill constitucional i després per una rècula de fets —font de nous conflictes—, els andorrans acolliren el segle XX amb una voluntat de canvi, però ben lluny d'imaginar-se l'extraordinària evolució que coneixeria el seu país a partir dels anys 50.

En la cronologia històrica andorrana, l'ensenyament iniciarà la seva configuració en finalitzar el segle XIX, encara que molt gradualment, ja que en aquella època trobem únicament a Andorra unes Escoles dels comuns, dependents dels seus Consells respectius, que eren qui s'encarregaven dels locals, de la contractació dels mestres i també de les despeses corresponents. Algunes parròquies, en lloc de cercar un mestre, deixaven les classes a cura del vicari.

A finals del segle passat, es creà a Andorra un nou sistema d'ensenyament: les Escoles congregacionals. La iniciativa sorgí d'un grup de veïns de la parròquia de Canillo, que n'adreçaren la demanda al Consell General. En aquella època, doncs, el comú vetllava per l'ensenyament a la seva parròquia, n'assumia les despeses, però era el Consell General qui s'encarregava dels diferents tràmits, concedia autoritzacions i dictava les disposicions necessàries en matèria educativa. Per exemple, el 30 de maig de 1899, el Consell decretà l'obligatorietat per a totes les parròquies de tenir mestre o mestra d'ensenyança.

Ultra les escoles comunals i les escoles de la Sagrada Família, l'any 1900 es crearen les primeres Escoles franceses a Andorra. Una de les persones que en aquella època més hi participà fou el Veguer francès Sr. Carles Romeu, el qual assumia alhora el control d'aquesta nova institució escolar, ja que no era regida per cap tipus de reglamentació.

Les despeses d'aquest ensenyament anaven a càrrec del ministeri d'Afers Estrangers de París, i els ensenyants rebien tots una subvenció anual que a partir de l'any 1909 es normalitzà a 1.000 francs francesos. Aquell salari no devia ser suficient per viure, ja que en la majoria dels casos el mestre, a més de la seva tasca docent, s'ocupava d'un negoci.

Tanmateix, la creació de les Escoles franceses plantejà diferents problemes. Pel que fa a les autoritats acadèmiques franceses, la polèmica radicava a fixar aquestes escoles sota la tutela de l'Acadèmia de l'Arièja o bé de l'Acadèmia dels Pirineus Orientals.

En l'àmbit intern, unes escoles franceses i laiques no tingueren tampoc gaire bona acollida. Prova palesa d'aquest poc acolliment per part de la població és que l'any 1912, sobre 715 alumnes escolaritzats només un 8,9% acudia a l'Escola francesa. Majoritàriament, eren les escoles del comú i les escoles de la Sagrada Família les qui acollien els infants d'Andorra.

Això no obstant, uns anys més tard, després de la demanda dels comuns, el Consell General sol·licità al Copríncep francès la normalització de les Escoles franceses existents al país. El Copríncep francès establí el decret de data 18 de juny de 1917, relatiu a *"la creació d'escoles primàries públiques tenint com a finalitat l'ensenyament de la llengua francesa en el territori de la República d'Andorra"*.

Els aspectes essencials del contingut del decret eren els següents:

– Aquestes escoles serien subvencionades pel Govern francès i tindrien com a finalitat l'ensenyament de la llengua francesa.

– Els comuns s'havien de comprometre durant un mínim de deu anys a proporcionar les aules, el mobiliari necessari i haurien d'assegurar el manteniment dels locals.

– Aquestes escoles dependrien del Delegat permanent francès, i acadèmicament, del departament dels Pirineus Orientals.

– Els mestres d'aquestes escoles podrien ésser de nacionalitat andorrana o francesa.

– Els mestres andorrans haurien de ser proposats pel Síndic general de les Valls i tenir la conformitat de l'Inspector d'Acadèmia i dels ministres d'Instrucció Pública i d'Afers Estrangers.

Rebrien una indemnització anual i una assignació suplementària segons els resultats del seu ensenyament.

– Els mestres francesos serien nomenats pel Delegat permanent francès, després de la proposta de l'Inspector d'Acadèmia i del ministre d'Afers Estrangers.

– Tant els mestres de nacionalitat andorrana com els de nacionalitat francesa podrien ser rellevats de les seves funcions a demanda del Síndic general de les Valls.

– Cada any, dues beques serien concedides a estudiants de nacionalitat andorrana, sempre a proposta del Síndic general. No obstant això, es considerarien els resultats acadèmics dels alumnes i els criteris de l'Inspector d'Acadèmia.

Totes aquestes disposicions s'aplicarien al conjunt de les Escoles franceses existents a Andorra.

Aquest decret de 1917, que atorgava un cert poder a les autoritats andorranes –comuns i Consell General– seria el decret que regiria les Escoles franceses d'Andorra fins a l'any 1982.

Cap als anys 1920, les persones que assumien l'ensenyament a Andorra eren les següents:

- Els mestres –gairebé sempre espanyols– que contractava el comú.

- Les religioses de la Sagrada Família i els vicaris enviats pel bisbe d'Urgell, pagats també pel comú.

- I els mestres de l'Escola francesa nomenats i remunerats per França.

Tant els uns com els altres rebien una subvenció anual que oscil·lava entre les 800 i les 900 pessetes.

L'organització de les escoles variava molt d'un poble a l'altre. Els infants més petits solien anar a les escoles de les religioses. La resta es repartia; assistia fins i tot al matí a una escola i a la tarda a una altra. Tanmateix –menys a Canillo–, les escoles comunals i les escoles religioses continuaven rebent la majoria dels infants del país.

Ja en aquella època, la situació de l'ensenyament resultava conflictiva. El problema era essencialment la religió a les escoles. D'una banda, el Delegat permanent de Perpinyà i les autoritats acadèmiques que s'encarregaven de l'ensenyament francès a Andorra volien mantenir el caràcter laic d'aquestes escoles. D'altra banda, els vicaris de les parròquies volien que la religió fos obligatòria en totes les escoles.

Per la seva part, el Consell General no es pronunciava sobre aquesta qüestió. En canvi, continuava dictant totes les disposicions que en matèria educativa considerava necessàries (obligatorietat escolar, obligatorietat de contractació de mestres per part dels comuns...). Alhora, malgrat els diferents conflictes, continuava sol·licitant la creació de noves escoles franceses.

Llavors, el bisbe Justí Guitart, Copríncep episcopal d'Andorra, conscient de l'amplitud que podien anar aconseguint les Escoles franceses a Andorra i per tal de contrarestar-ne l'acció, sol·licità al govern de Madrid la creació d'Escoles espanyoles a Andorra. El mes d'octubre de 1930 s'obrien dues escoles, una a Sant Julià de Lòria i una altra a Encamp. En aquestes escoles se seguia el mateix pla d'estudis que a les Escoles d'instrucció pública d'Espanya, però s'hi ensenyava a més a més la llengua catalana.

La voluntat del bisbe Guitart de voler crear unes Escoles espanyoles a Andorra era justificada, ja que tenia un vertader significat polític i d'equilibri per al Principat. Tanmateix, el que pretenien certament ambdós Coprínceps era implantar i acréixer, respectivament, a Andorra els ensenyaments dels Estats veïns.

Fins a l'any 1930 el Consell General i els comuns controlaven totes les escoles situades a Andorra i n'assumien totes les despeses, menys la remuneració dels mestres francesos. En crear-se les dues escoles subvenciona-

des pel govern de Madrid, hi hagué un conflicte entre la Mitra d'Urgell, que volia controlar aquestes escoles a través dels seus respectius sacerdots –nomenant-les Escoles episcopals– i el Consell General, que volia també tenir-ne el control.

Arran d'aquest conflicte, el Consell General demanà a Madrid que la subvenció li fos atorgada directament i procedí a la clausura de les dues escoles episcopals.

En aquella època, arribà també a Andorra un tal Sr. Andreu Masó i López, un advocat català que s'instal·là a Sant Julià de Lòria. A Espanya, el Sr. Andreu Masó era afiliat al Partit Republicà Radical d'Alexandre Lerroux, i havia viscut únicament fracassos econòmics i polítics. En arribar a Andorra s'apressà a guanyar-se la confiança del Consell General i de Sindicatura i es féu nomenar Inspector de les escoles d'Andorra i conseller jurídic de les Valls. Ensenms, s'adreçà a la Generalitat de Catalunya a fi que lliurés una subvenció per a les escoles d'Andorra. Aquest Sr. Masó es dirigí també a Madrid per tal d'obtenir la confiança del nou govern republicà i aconseguí alhora el nomenament d'Inspector de les Escoles espanyoles d'Andorra. El que pretenia, però, era, mitjançant un càrrec purament acadèmic, posar-se al servei polític de Madrid. Obtingué credibilitat prop del govern de la Generalitat, prop del govern de Madrid i prop del Consell General de les Valls, i es féu atorgar fins i tot la nacionalitat andorrana honorífica. No cal dir que el nou inspector que acumulava aquesta rècula de càrrecs preocupava altament els serveis d'ambdós Coprínceps.

L'any 1931, Andorra comptava amb vuit escoles del comú, cinc escoles franceses i dues escoles congregacionals. Com que va trobar aquesta estructura educativa insuficient, el Sr. A. Masó sol·licità a l'Estat espanyol una subvenció per a l'ensenyança pública a Andorra. A la vegada convencé el Consell General d'acceptar l'ofertament cultural del govern espanyol al·legant que no es tractava de cap imposició, sinó de l'adjudicació per part d'Espanya d'un personal seleccionat de mestres, i el mateix referent al material i mobiliari escolar per a sis escoles, una per parròquia.

El 9 de maig de 1932, el Consell General acceptà oficialment la subvenció del govern de la República espanyola, renuncià a la subvenció anual de la Generalitat de Catalunya i ratificà el nomenament del Sr. A. Masó als càrrecs d'Inspector general d'instrucció pública a Andorra i de delegat dels assumptes d'Andorra.

Seguidament, el Sr. A. Masó es féu designar oficialment pel ministeri espanyol d'Estat *delegat de la junta de relacions culturals* per a l'organització i la inspecció de les escoles que la República espanyola projectava crear a Andorra. Suggerí a Madrid el nomenament de sis mestres (homes), un per

parròquia, i de dues mestres per a les parròquies de Canillo —la més propera a França— i de Sant Julià de Lòria, la més influenciada —segons ells— per la Mitra d'Urgell. Aquest Inspector ocasionà un malestar considerable prop dels serveis d'ambdós Coprínceps, ja que incitava el Consell General a tractar els afers d'Andorra prescindint de l'autoritat dels Coprínceps, amb la intenció, fins i tot, de substituir la sobirania episcopal d'Andorra per la del govern espanyol. Com a conseqüència de la seva actitud, el mes de setembre de 1932, per un decret dels Veguers episcopal i francès, fou expulsat d'Andorra.

Des de la Seu d'Urgell, on s'instal·là després de l'expulsió, A. Masó trame-té una lletra d'autodefensa a Madrid qualificant l'actitud del bisbe Justí Guitart d'antiespanyola. Alhora, el Consell General s'adreçà als Coprínceps manifestant la seva desaprovació i al govern de Madrid demanant el manteniment del Sr. A. Masó al càrrec de delegat dels afers culturals espanyols a Andorra. Les autoritats espanyoles jutjaren oportú la visita a Andorra del *president del Tribunal de selecció de mestres a l'estranger*. Després d'una anàlisi *in situ* dels esdeveniments ocorreguts, Madrid procedí al nomenament dels mestres espanyols destinats a Andorra, els quals iniciaren la seva tasca docent el mes de desembre de 1932.

La creació d'escoles espanyoles a Andorra inquietà altament els serveis del Copríncep francès, la qual cosa els incità a continuar ampliant el seu ensenyament a totes les parròquies. Endemés, ultra les escoles espanyoles, a la mateixa època s'havien instal·lat a Escaldes unes escoles dels monjos de Montserrat. Aquests religiosos despertaren també un gran interès, ja que més enllà d'una tasca educativa, posseïen uns béns considerables i continuaven incrementant-los.

D'altra banda, com que prosseguia la pugna entre el Sr. A. Masó —que continuava ocupant-se dels afers d'Andorra— i la Mitra, el bisbe comunicà al ministre espanyol d'Estat que, inspirats per l'individu esmentat, el Síndic i el Consell General s'havien rebel·lat contra l'autoritat dels Coprínceps i de les seves respectives Delegacions permanents, amb la qual cosa havien posat Andorra en un estat de completa anarquia. Finalment, el Govern de la República, després d'un nou desplaçament a Andorra per part d'un delegat de Madrid, acordà allunyar definitivament el Sr. A. Masó d'Andorra i el destituí del seu càrrec. Paral·lelament als esdeveniments suara esmentats, l'ensenyament francès prosseguia creant escoles. Ensenms, conscients de la pluralitat d'ensenyaments que s'anaven configurant al país i de la consegüent rivalitat, els serveis del Copríncep francès intentaven assignar a les Escoles franceses d'Andorra personal qualificat i preferentment de nacionalitat andorrana.

Després del 1936, amb els esdeveniments ocorreguts a Espanya, les Escoles espanyoles d'Andorra coneixerien una nova filosofia. El bisbe

sol·licità al govern de F. Franco la necessitat de modificar la forma en què el govern de la República establí a Andorra les Escoles espanyoles, desentenant-se de l'autoritat del bisbe, a les instàncies del qual i sota la seva tutela foren creades l'any 1930 les primeres escoles subvencionades per l'Estat espanyol.

El govern de F. Franco acordà mantenir les Escoles espanyoles a Andorra, donar les atribucions que en matèria d'ensenyament li demanava el bisbe i aprovar íntegrament la proposta que el mes de setembre de 1938 el Copríncep episcopal havia tramès al govern espanyol. Els principals punts d'aquesta proposta eren:

- Establir adequadament a Andorra sis escoles espanyoles per a nens, amb sis mestres de sexe masculí, és a dir, una escola per parròquia.

- Establir adequadament també quatre escoles per a nenes: una a Encamp, una a Canillo, una a la Massana i una a Ordino amb quatre mestres de sexe femení.

- Subvencionar convenientment les escoles de frares i de la Sagrada Família d'Escaldes-Engordany, i les escoles de la Sagrada Família de Sant Julià de Lòria i d'Andorra la Vella.

- La instrucció religiosa seria impartida pels mestres, segons les normes de la diòcesi d'Urgell. Els sacerdots de les parròquies podrien visitar les escoles quan ho consideressin convenient per a la inspecció de la instrucció religiosa. Eventualment, i d'acord amb els mestres, també podrien impartir aquest ensenyament en els locals escolars.

- El nomenament dels mestres es faria de comú acord amb la Mitra d'Urgell. Tindrien, però, prioritat els ensenyants de nacionalitat andorrana.

- Sense perjudici dels serveis de l'Administració espanyola, els mestres quedarien disciplinàriament sotmesos a l'autoritat de la Mitra, i a proposta motivada d'aquesta podrien ser destituïts o traslladats.

Aquest acord, en el qual no es mencionava per res els comuns i el Consell General, és el que regiria les Escoles espanyoles d'Andorra a partir del 1939 fins al 1981. No cal dir, per tant, que a partir d'aquell moment, les Escoles espanyoles d'Andorra foren sotmeses a una nova filosofia i una nova línia educativa com a reflex d'un règim polític. Aquests anys de transició de les Escoles espanyoles, amb alguns tancaments temporals d'escoles, comporta-

ren per part dels comuns i del Consell General la demanda d'ampliacions i d'obertures de classes franceses, prop del Delegat permanent de Perpinyà. Demandes que tenien una bona acollida per part dels serveis del Copríncep francès, ja que suposava un increment de les seves escoles al Principat.

Després de la Segona Guerra Mundial, s'implantà també a França una nova filosofia de l'ensenyament francès a l'exterior. Les autoritats franceses, conscients de la posició geogràfica i jurídica d'Andorra, del compromís contret amb el decret de l'any 1917, i del fet que si no atorgaven tots els mitjans a l'ensenyament francès a Andorra el Consell General dirigiria les seves demandes a Madrid, decidiren de no estalviar esforços ni mitjans per a les Escoles franceses d'Andorra. A partir, doncs, dels anys 50, el Copríncep francès dedicà a Andorra tots els mitjans necessaris, tan materials com humans. A partir d'aquells anys, l'ensenyament francès a Andorra coneixeria un decenni d'evolució accelerada.

A demanda dels respectius comuns i quarts, el Consell General sol·licità una ampliació de classes per a les escoles franceses existents a Andorra, com també la creació de nous centres docents tant en els nuclis de població importants com en els més petits. Si l'any 1953, un 48,05% d'infants escolaritzats acudien a les Escoles franceses, vuit anys després, un 71,88% de la població escolar freqüentava aquestes escoles.

Les autoritats acadèmiques franceses creien que l'èxit de les seves escoles era degut a dos factors: al prestigi dels mètodes pedagògics que aplicaven i a l'ensenyament del català a les seves escoles pel fet de tenir quasi la totalitat dels mestres andorrans i de llengua catalana, la qual cosa no podien assegurar els ensenyants de les Escoles espanyoles. Un fet important a remarcar quant a l'ensenyament francès és que si bé cap als anys 50 de catorze mestres onze eren andorrans i tres francesos, als anys 60 de 31 mestres disset eren andorrans i catorze francesos. Aquest increment d'ensenyants no andorrans era, però, volgut per les autoritats franceses, que temien que les Escoles franceses d'Andorra anessin únicament a càrrec de mestres andorrans. En aquella època es produïren també dos canvis importants quant a l'ensenyament francès a Andorra: d'una banda, el pressupost assignat a les Escoles franceses d'Andorra passaria a dependre del ministeri d'Afers Estrangers al ministeri d'Educació Nacional francès, i d'altra banda, els mestres francesos de nacionalitat andorrana serien assimilats als funcionaris francesos.

Tanmateix, cap als anys 60, a proposta del Copríncep episcopal –Ramon Iglésias i Navarri– el Consell General edificaria un col·legi congregacional que tindria cura de tot l'ensenyament secundari.

El 17 d'octubre de 1966, s'inaugurà aquest nou centre docent amb el nom de Col·legi Sant Ermengol. L'acta fundacional d'aquest col·legi, establerta per decret episcopal, precisava que la direcció de *"la institució seria confiada a una congregació religiosa"* i la congregació escollida fou la salesiana.

Prèviament, per iniciativa pròpia, s'havien clausurat l'escola de frares d'Escaldes i la de les religioses de Sant Julià de Lòria. Seguidament, l'Escola de la Sagrada Família d'Andorra la Vella construí un nou edifici i es traslladà –l'any 1968– a Santa Coloma; la nova escola s'anomenà Institut Janer. Tant el Col·legi Sant Ermengol –des de la seva fundació– com el Col·legi Janer i l'Escola de la Sagrada Família d'Escaldes a partir del curs escolar 1977-78, serien subvencionades totalment pel Consell General.

Seguidament, es creà també el Liceu Comte de Foix, el terreny del qual fou cedit pel Consell General i les despeses de construcció foren assumides pel Copríncep francès.

En arribar als anys 70, i més concretament l'any 1972, cal evidenciar dos fets importants en matèria educativa. D'una banda, la creació de l'Escola especialitzada Nostra Senyora de Meritxell, que es fundà gràcies a la iniciativa d'un grup de pares afectats que constituïren una associació, els estatuts de la qual establiren com a òrgans de govern i representació l'assemblea general i la junta rectora.

I d'altra banda, el segon fet que cal remarcar en política educativa a Andorra és l'andorranització de l'ensenyament, que si bé es traduí per una nota-informe aprovada pel Consell General el 30 de juny de 1972, en l'esperit de les autoritats andorranes ja feia anys que existia la voluntat que els infants coneguessin la llengua i la cultura del país. Prova palesa d'aquesta volença és que des de començaments de segle i reiterades vegades en el transcurs dels anys, el Consell General manifestà mitjançant diferents acords o bé adreçant trameses als serveis dels Coprínceps, el desig que s'impartissin classes de llengua i coneixements del país a les escoles d'Andorra.

En aprovar-se la nota-informe de l'andorranització, s'inicià de manera obligatòria un ensenyament de *"la llengua, la història i geografia d'Andorra, les institucions i la religió"*.

Si bé en un principi les classes de Formació Andorrana foren assegurades pels mateixos ensenyants dels centres docents, l'any 1974 el Consell General procedí a la contractació dels primers professors de Català i d'Història i geografia. L'Andorranització, encara que de manera irregular, ha conegut un creixement considerable i favorable alhora en el transcurs dels anys.

En cloure aquest esbós històric, voldria palesar que, cent anys després de l'establiment del primer ensenyament a Andorra, ha tingut lloc un fet que considero bàsic i transcendental en la política educativa del país, la creació per

part del govern andorrà l'any 1982 de l'Escola Maternal Andorrana, que tres anys després esdevenia l'Escola Andorrana, és a dir la primera escola nacional del país.

.....

Assistents: **Alguns que vol aconseguir obtenir dels diferents tipus d'ensenyament existents a Andorra, per boca dels directors a qui presenta.**

M.I. Sr. Albert Pintat Conseller del M.I. Consell General.

comissió d'Educació i Cultura

Sr. Joan Massa Secretari de la M.I. Delegació per-

manent de S.E. el Copríncep episcopal

Sr. Joan Mingorance Director del Centre associat de la

UNED

Sr. *Eduard Rossell* Director del Liceu Comte de Foix

Sr. Eduard Rossell Director del Liceu Comte de Foix

Sr. Gregorio García Director de l'Institut espanyol de batxillerat

Sr. Alexandre Damians Director del Col·legi Sant Ermengol

Sr. Ramon Companys Director de l'Escola espanyola d'Andorra la Vella

Sra. Nativitat Alís Directora de l'Escola francesa d'Encamp

Sra. Maria Geli Directora de l'Escola Andorrana

Sr. Josep Lluís Ortega Director de l'Escola especialitzada Nostra Senyora de Meritxell

Mare Tomasa Directora del Col·legi Janer

Sra. M. Dolors Medina Representant del Col·legi Sagrada Família

Sra. Meritxell Fiter (coordinadora) Metgessa, en representació de la Societat Andorrana de Ciències

Si pensem que la societat andorrana del demà és avui íntegrament dins les escoles del país, és a dir, que el tipus de societat que Andorra tindrà demà depèn directament del model de ciutadà que es proposa als escolars a les diferents escoles del país, és lògic que la Societat Andorrana de Ciències pensi que obrir un debat sobre educació és quelcom molt important.

El resultat és aquesta taula rodona que tinc el gust d'obrir en nom de la societat esmentada.

Abans de tot, vull donar les gràcies a tots vosaltres per haver acceptat participar en aquesta taula rodona. De veritat que és molt d'agrair que els representants dels diferents estaments educacionals d'Andorra hagin acceptat acudir aquí per reflexionar sobre un tema que ens interessa a tothom apassionadament, com és l'educació, i que no podem banalitzar de cap manera, ja que hi estan implicats els nostres fills.

Presentació dels ponents

Com que la taula és nombrosa, us proposaria començar escoltant els objectius educatius que vol aconseguir cada un dels diferents tipus d'ensenyament existents a Andorra, per boca dels directors aquí presents.

Després centrarem el debat en uns quants punts expressats en forma de preguntes adreçades als components de la taula.

Finalment, obrirem el diàleg entre els ponents i la sala.

Sr. Roc Rossell

Penseu que l'ensenyament a Andorra ha de continuar com fins ara, o s'ha de plantejar quelcom nou de cara al futur?

Sr. Albert Pintat

Vós i l'entitat que representeu creieu en una Escola Andorrana?

Sr. Joan Massa

La negociació i firma del conveni sobre educació han de continuar realitzant-se com fins ara, sense la participació real del govern andorrà?

Sr. Joan Mingorance

Quina és la resposta de la vostra escola davant l'alt índex de fracàs escolar que es constata a Andorra?

Sr. Gregorio García

Penseu que els continguts dels programes d'ensenyament que s'imparteixen al vostre institut desperten l'interès de l'alumnat?, o contràriament, creieu que és un programa inadaptat a les inquietuds i necessitats reals d'aquesta població jove?

Sr. Alexandre Damians

Al Col·legi Sant Ermengol, quin és el nivell de participació en la direcció de l'escola dels estaments que l'integren: alumnes, professorat i pares?

Sr. Ramon Company

Penseu que l'equip educatiu de l'Escola Espanyola pot impartir un ensenyament adequat als seus escolars, donades les seves característiques de coneixement i integració al país?

Sra. Nati Alís

L'ensenyament francès s'autodefineix com un ensenyament de qualitat. Disposa l'Escola Francesa de mitjans d'avaluació per valorar el nivell de qualitat de l'ensenyament que s'aconsegueix a la vostra escola?

Sra. Maria Geli

Quina creieu que és la diferència bàsica entre la vostra escola i la resta de col·legis del país?

Sr. Josep Lluís Ortega

L'Escola especialitzada Nostra Senyora de Meritxell és l'única que ha estat creada a iniciativa d'un grup de pares que sentien la necessitat d'omplir aquest buit d'assistència educacional dintre del país. Creieu que els alumnes de la vostra escola tenen una possibilitat d'integració en la societat andorrana durant i després de l'escolaritat?

Mare Tomasa

L'ensenyament impartit al vostre centre de formació professional proporciona als estudiants al final de l'escolaritat unes eines útils i actuals perquè puguin desenvolupar-se en la societat que els envolta?

Sra. Maria Dolors Medina

Penseu que la impregnació religiosa catòlica és imprescindible per a la bona educació de l'infant?, per què?

Moderadora

Podríem obrir aquesta taula rodona, nombrosa, pensant que la societat andorrana de demà és avui dins les nostres escoles.

Si tenim en compte que el tipus de ciutadà que s'està proposant avui als nostres escolars a dintre de cada centre està directament relacionat amb el tipus de societat que tindrem demà, és lògic entendre que la Societat Andorrana de Ciències hagi pensat que organitzar aquesta taula rodona és quelcom ben interessant.

Llavors, abans de res, cal agrair a tots vosaltres el fet que hàgiu vingut aquí, a passar una estona amb tots nosaltres, i agrair-vos-ho molt de veritat, perquè l'educació és un tema que ens apassiona, que no podem banalitzar, per una raó molt senzilla: perquè els nostres fills hi estan implicats.

Us voldria presentar els ponents, encara que crec que, més o menys, tothom els coneixeu.

Al meu costat tinc la senyora Nati Alís, directora de l'Escola francesa d'Encamp; al seu costat hi ha el senyor Alexandre Damians, director del Col·legi Sant Ermengol; el senyor Gregorio García, director de l'Institut espanyol d'Aixovall; el senyor Ramon Companys, director de l'Escola espanyola d'Andorra la Vella; el Sr. Joan Mingorance, que aquesta nit és aquí com a representant de la UNED i que ha estat el motor d'aquesta taula rodona; el Sr. Roc Rossell, conseller d'Educació i Cultura; el Sr. Albert Pintat, conseller i president de la comissió d'Educació del Consell General; el Sr. Joan Massa, que ha vingut aquí en representació de la Mitra i és el secretari de la Delegació Permanent del Copríncep episcopal; la Sra. Maria Geli, directora de l'Escola Andorrana; el Sr. Eduard Rossell, director del Liceu Comte de Foix; la Mare Tomasa, directora de l'Institut Janer de Santa Coloma; la Mare Maria Dolors Medina, que és aquí en representació del Col·legi de la Sagrada Família d'Escaldes; i el Sr. Josep Lluís Ortega, director de l'Escola especialitzada Nostra Senyora de Meritxell.

Com que aquesta taula és molt nombrosa i voldríem deixar força temps perquè la sala tingui oportunitat de dialogar amb els ponents, amb els components de la taula, demanaríem a cadascun dels directors dels centres que són aquí representats que ens exposessin molt breument les línies generals dels objectius educacionals dels centres que representen, que és el títol d'aquesta taula.

Després, centrariem el debat en uns quants punts expressats en forma de preguntes adreçades als components de la taula, i tot seguit us passàriem la paraula per tal que pregunteu tot el que desitgeu.

Podríem començar, doncs, per les escoles de general bàsica. La primera, potser, la senyora Nati Alís, si ens vol exposar els objectius de l'Escola francesa d'Encamp.

Sra. Nati Alís

Crec que aquests objectius estan ben definits en el contingut de l'article primer del decret de 25 de gener de 1982, que regeix actualment les escoles del Copríncep francès.

Diu: *"Aquestes escoles estan destinades a donar als infants de les Valls la possibilitat d'accedir a les cultures francesa i andorrana"*. Jo afegiria que l'ensenyament impartit a les escoles del Copríncep francès contribueix a la formació d'homes i dones amb una personalitat autònoma i responsable en tot el sentit filosòfic d'aquestes dues paraules.

Sr. Alexandre Damians

Penso que per respondre la pregunta de l'objectiu de forma tan breu, doncs, prenc com a referència en primer lloc l'acta fundacional del col·legi, signada l'any 1965, en la qual el bisbe d'Urgell, Copríncep d'Andorra, en la primera base diu: *"Amb la denominació de Col·legi Sant Ermengol s'estableix a les Valls d'Andorra una institució dedicada a l'ensenyament i a la formació de la joventut. L'ensenyament i aquesta formació seran informats pels principis de l'Església"*.

Després, si agaféssim l'ideari del col·legi signat pel senyor bisbe l'any 1983, diu exactament: *"Objectiu. El Col·legi Sant Ermengol té com a objectiu principal procurar i assolir la formació integral, humana i cristiana dels joves"*. Si ara volguéssim descendir una mica més en detalls, parlariem de responsabilitat, parlariem de llibertat, parlariem de pau, de justícia i tot això aniria informant sempre, buscant la perfecció des del punt de vista de la transcendència i, per tant, de la idea cristiana que es pugui tenir de la vida.

Sr. Ramon Companys

Els objectius de l'ensenyament espanyol a Andorra són fixats per la Llei orgànica reguladora del dret a l'educació, coneguda com a LODE, aprovada l'any 1985. Vull fer esment a algunes de les finalitats fixades per aquesta llei, com són: el ple desenvolupament de la personalitat de l'alumne; la formació en el respecte dels drets i llibertats fonamentals i l'exercici de la tolerància i la llibertat dins els principis democràtics de convivència; l'adquisició d'hàbits intel·lectuals i tècniques de treball i també de coneixements científics, tècnics, humanístics, històrics i estètics; la formació en el respecte de la pluralitat lingüística i cultural d'Espanya, a més d'uns altres que seria llarg d'enumerar.

També vull fer referència a un projecte de real decret sobre acció educativa a l'exterior, que encara no està aprovat, però que sembla que va molt bé, molt bé, per a les escoles espanyoles a Andorra, ja que som en un país estranger, i que és interessant en aquests punts, que vull destacar.

Diu: *"L'aprenentatge de la llengua espanyola i de la llengua del país on radica cada centre serà objecte d'un tractament preferent en la distribució horària de l'ensenyament i en l'organització dels grups dels alumnes. L'ensenyament de l'àrea social s'adequarà a les exigències de l'entorn geogràfic i històric en el qual se situa cada centre i tendiran a aportar als alumnes una visió integradora de la cultura espanyola i de la pròpia del país respectiu".*

És un objectiu general de l'ensenyament en tots els centres espanyols a Andorra el coneixement de les llengües catalana i castellana; aquesta és una resolució de la Secretaria general d'Educació del 26 de juliol de 1985.

Una altra característica que vull remarcar és la concepció participativa en l'activitat escolar dins els centres d'ensenyament espanyol, la participació en l'activitat escolar es vehicula a través del Consell escolar, de la participació de pares, alumnes i professors. I per als centres a l'estranger també és previst que pugui haver-hi un representant de l'Administració del país on està situat aquest centre.

Com a primera intervenció no vull estendre'm més, i solament voldria assenyalar aquests trets, que em semblen molt importants.

Sra. Maria Geli

Parlaré dels objectius generals que té plantejats l'Escola Andorrana. L'Escola Andorrana es presenta com una alternativa a alguns dels problemes

més urgents de la societat andorrana. La finalitat última de l'escola és promoure i afavorir el desenvolupament personal dels alumnes en el marc particular de la cultura i de la identitat andorranes. A més, es proposa contribuir a la promoció i enriquiment dels elements culturals propis i específics de la nostra societat, de tal manera que els alumnes assimilin de manera significativa i crítica els seus elements culturals i puguin esdevenir membres actius de la societat andorrana i agents de creació i canvi cultural.

L'Escola Andorrana adopta com a pròpia la llengua oficial del país, i es fixa com a objectiu prioritari que els alumnes arribin a un domini correcte i a un ús matísat i ric del català oral i escrit.

L'Escola Andorrana és una escola oberta, conscient que el desenvolupament dels infants no és del seu domini exclusiu, per això vol establir i potenciar al màxim les seves relacions amb altres institucions andorranes educatives i culturals.

Per facilitar una desimboltura conscient en el món actual, l'escola complementa l'arrelament profund en el teixit social i cultural del país amb la voluntat explícita de fomentar la universalitat en la formació dels alumnes. Assumeix la integració econòmica dels elements específics i diferencials andorrans amb els elements compartits i universals com a ideal de formació.

Conscients de les relacions internacionals d'Andorra amb els Estats veïns, un dels objectius de l'escola és una permeabilitat amb els tres sistemes d'ensenyament, de tal manera que en finalitzar la primera ensenyança, els alumnes de l'Escola Andorrana puguin continuar l'ensenyament obligatori en un centre que segueixi un pla d'estudis francès o espanyol.

Endemés, mitjançant el seu plantejament lingüístic, l'Escola Andorrana aporta una resposta a la realitat lingüística del país. Conseqüentment, és també un objectiu bàsic de l'Escola Andorrana aconseguir que en acabar la primera ensenyança els alumnes hagin adquirit el domini oral i escrit del català, un domini suficient del francès o del castellà que els capaciti per seguir l'escolaritat en una d'aquestes dues llengües i, finalment, el domini oral d'una tercera llengua.

L'Escola Andorrana es defineix com una escola activa i, per tant, la seva acció ha de consistir en una ajuda sistemàtica i planificada als processos d'aprenentatge i d'adquisició dels sabers.

Així, doncs, situa la individualització de l'ensenyança en el centre dels seus plantejaments metodològics. Tanmateix, es vol una escola integradora, que rebutja la dicotomia educació especial, educació ordinària, i proposa una educació de l'ajuda pedagògica a les necessitats educatives especials que puguin tenir alguns alumnes.

Mare Tomasa

Els objectius que pretenem aconseguir a l'Institut Janer els tenim definits a l'ideari de l'escola, que es donen a conèixer quan els pares demanen els nostres serveis, és a dir, ens porten els nanos. Aquest objectiu fonamental és l'educació integral dels alumnes mitjançant el desenvolupament dels valors humans i cristians.

Aquests valors humans i cristians, llibertat, justícia, pau, etc, podríem anar enumerant-los, és clar, però aquest no és l'objectiu en aquest moment.

Quant a la dimensió humana de l'educació, tenim en compte la dimensió individual i la dimensió social; el cultiu de la intel·ligència, de manera que l'alumne vagi aprofundint en els coneixements; desenvolupar també el sentit de la llibertat i de la responsabilitat, que li permeti adquirir criteris propis i fermes; educar l'esperit crític i creatiu, que el capaciti per afrontar les noves situacions a la vida.

I, pel que fa a la dimensió social, afavorir i potenciar la convivència a través del respecte mutu, l'equip, la comunicació; fomentar aquest sentit de solidaritat, tan necessari a la nostra societat, del servei al bé comú, perquè puguin col·laborar en la construcció d'un món més just i més humà.

Ara, tot això ho intentem crear, ho intentem educar, creant també un ambient senzill i acollidor dins l'escola i amb una pedagogia fonamentada en l'amor, activa i personalitzada, atenent els alumnes en els aspectes individuals i de grup i adaptant-nos a les possibilitats de maduració personal i d'integració social; aquesta és una tasca que no s'acaba mai, però és un objectiu en el qual treballem i intentem lluitar cada dia.

També, quant a inserció en el país on vivim, on volem ser, fer aquest servei a tota la mainada que ens ve, a tots els infants, tant si són del país com si vénen d'altres cultures, però amb voluntat d'integrar-se al país. Per això també intentem que la llengua del país sigui la predominant en el sistema d'ensenyament que seguim actualment.

Sr. Josep Lluís Ortega

Els objectius de l'Escola especialitzada, malgrat que estan recollits a l'article primer dels estatuts, potser tenen una flexibilitat més gran, en la mesura que les possibilitats dels nostres alumnes varien d'acord amb el propi context social i escolar, i amb els avenços que es produeixen. Jo diria que la idea de base és molt senzilla, és la d'intentar educar nens que no són fàcilment i, de

vegades, no ho són de cap manera, educables en els centres escolars ordinaris, perquè pateixen uns dèficits que ja són prou greus.

La nostra tasca consisteix a intentar normalitzar-los de tal manera que assoleixin el màxim desenvolupament, els màxims aprenentatges, la màxima autonomia i la màxima integració possible en la societat.

En la mesura que els contextos escolars varien, les escoles esdevenen més obertes i més flexibles, i individualitzen més els seus sistemes d'ensenyament; nosaltres creiem que tenim unes possibilitats importants d'anar actuant com a agències directes de relació dels nostres alumnes, cosa que ja estem fent.

Sr. Eduard Rossell

Quant al liceu Comte de Foix, per decret del Copríncep francès de 25 de juny de 1982 es determinen els objectius de l'ensenyament francès. Aquests objectius complementen els ja disposats a l'escola primària, però com que es tracta ja d'adolescents tenen altres finalitats a través de mètodes, de pedagogia activa, promocionen l'autonomia de l'alumne i la responsabilitat.

Resumint-ho, intentem, procurem, fer de tots els nostres alumnes, sigui quina sigui la seva nacionalitat, homes i dones lliures, capaços d'assumir la generositat, a la qual considerem la intel·ligència del cor, i la comprensió, que creiem que és la generositat de l'esperit.

Sr. Gregorio García

Los objetivos generales que se plantea el Instituto español de bachillerato se pueden entresacar perfectamente dentro de lo que es la política educativa que viene reflejada en la LODE.

Los aspectos generales serían que se pretende una educación integral, cuestión que ya ha mencionado mi compañero Companys de EGB, una educación para la convivencia, una educación para la democracia y por supuesto, una educación para la pluralidad.

Aparte de estos objetivos que podríamos tipificar como objetivos generales, es cierto que dentro de lo que es la política española de acción en el exterior, existe una serie de centros, de institutos de bachillerato en el extranjero, cuya finalidad es la atención cultural a los hijos de emigrantes españoles

para que, si retornan un día a su país, se encuentren de este modo vinculados a lo que ha sido la sociedad de su país.

Por supuesto el Instituto también está abierto a aquellos alumnos que siendo andorranos quieren cursar nuestros estudios, porque así, de esta forma, el instituto llena un vacío, por no existir este tipo de modalidad educativa de enseñanza en este país.

En si, la enseñanza del instituto transmite una cultura española de grado medio, con contenidos especiales, puesto que a las enseñanzas generales que se imparten ya en España, hay que añadir la lengua catalana y las Instituciones Andorranas.

Esta enseñanza reporta en líneas generales todos aquellos objetivos que aparecen catalogados como objetivos generales para el bachillerato y el COU, el curso de orientación universitaria.

Por supuesto, la enseñanza también de bachillerato, no es ni más ni menos que el enlace entre la enseñanza primaria o EGB y la enseñanza superior, las escuelas universitarias y de escuelas técnicas de grado medio.

Estas, de una forma más o menos, general, podrían ser los objetivos de carácter general y de carácter específico que plantea la enseñanza de grado medio español de bachillerato en este país.

Sr. Joan Mingorance

L'objectiu general de la Universitat d'educació a distància és el mateix que el de qualsevol altra Universitat. Perquè la Universitat Nacional d'Educació a Distància, la UNED, té el mateix rang de qualsevol altra Universitat.

És a dir, donar ensenyança universitària i títols universitaris, perquè la UNED és una Universitat amb el mateix valor acadèmic i la mateixa consideració social que tenen els estudis realitzats en qualsevol altra Universitat del territori nacional.

Existeix un sistema de convalidació entre totes les Universitats espanyoles del qual amb igual dret participa la UNED.

Els objectius específics són proporcionar tot el necessari per obtenir un títol universitari sense necessitat de desplaçar-se de la comarca on s'està cada alumne.

En segon lloc, fer arribar la cultura al lloc on cadascú viu. En tercer lloc, proporcionar una formació permanent de grau universitari a aquella gent que ho desitja.

Penso que aquests objectius són molt interessants, perquè la gent, sense

necessitat de desplaçar-se, pot fer una carrera universitària, i a la UNED se'n poden fer una quantitat força nombrosa, com ara: Dret, Geografia i història, Filosofia i Ciències de l'educació, Psicologia, Filologia, Ciències econòmiques, Ciències empresarials, Ciències físiques, Ciències químiques, Ciències matemàtiques, Enginyeria industrial, curs d'accés directe a la Universitat per a majors de 25 anys sense titulació acadèmica, curs d'anivellació d'ATS, curs d'adaptació de mestres, curs de formació del professorat, ensenyança oberta a distància.

Voldria dir que sóc el director del centre que hi ha a la Seu d'Urgell, però que és un centre que s'ha muntat pensant en Andorra i en l'Alt Urgell.

D'Andorra tenim ara matriculades en les carreres, sense comptar els cursos especials que contínuament es fan, 155 persones.

Fa tres anys que funciona i és obert a totes les persones que vulguin fer una carrera universitària sense necessitat de deixar la feina, sense necessitat de marxar del lloc on s'està i, a més, amb la possibilitat d'accedir a una gran quantitat de cursos, tal com he especificat. Per si a algú li interessa, he de dir que a la Seu d'Urgell hi ha oberta una oficina d'informació, que és la secretaria, per a tothom que en vulgui més dades.

Moderadora

Hem escoltat els objectius de cada centre, que han estat nombrosos i ben rics, i ens agradaria saber ara, senyor Roc Rossell, si penseu que l'ensenyament a Andorra, després d'escoltar tot el que s'ha dit, ha de continuar com fins ara o bé s'hauria de plantejar alguna cosa nova, de cara al futur?

Sr. Roc Rossell

En primer lloc, vostès poden imaginar-se la posició d'un polític amb responsabilitats dins d'una taula nombrosa, en què tots els centres tenen els seus objectius, els seus idearis. Però jo llanço la pregunta, i potser el plantejament genèric de proposar, potser, el problema d'una altra manera. Jo voldria plantejar: quina és la funció social de l'educació?, i d'acord amb això, les diverses escoles que hi ha al Principat, s'haurien d'adaptar a aquest contingut i a la necessitat real del país? Penso que la pluralitat d'ensenyaments dintre d'un marc geogràfic limitat i petit, com el nostre, no pot fer més que bé, però

també penso, i aquesta és la gran crítica que faig als ensenyaments que hi ha en aquest moment al Principat, que la seva funció social està dictada i determinada, potser, per interessos i orientacions que el poder polític del país no controla ni orienta, ni, en certa manera, determina. Llavors, ens hauríem de fer una reflexió i, potser, la taula rodona d'avui no és el lloc adequat, de quina és la funció social de l'educació, com he dit al començament, i, a partir d'aquí, jo podria contestar la seva pregunta en el sentit que si ha de continuar o no ha de continuar així. La resposta, després, pot ser matisada i pot ser més àmplia.

Jo diria que no pot continuar així, perquè, evidentment, la pluralitat d'ensenyaments és una riquesa que tenim dintre el Principat, però realment està desorganitzada, descontrolada i no hi ha cap sistema d'articulació entre ells.

També voldria aprofitar aquesta taula rodona que la Societat Andorrana de Ciències ha organitzat per reflexionar sobre el problema polític, el problema que representa per a la societat andorrana el tema educatiu. Perquè crec que és una de les coses a les quals aquesta societat, sense intentar fer cap crítica, ha girat una mica l'esquena, i li ha girat una mica d'esquena potser perquè la problemàtica ha vingut resolta en un principi, però penso que, desgraciadament, la generació actual, i molt possiblement més la futura, en patirà les conseqüències.

Penso que el plantejament de la funció social de l'educació és interessant i està bé que surti aquí. I, a partir d'això, senyor Albert Pintat, una pregunta molt curiosa: què penseu de l'Escola Andorrana vós i l'entitat que representeu?

Sr. Albert Pintat

Jo, en tant que em correspon la feixuga responsabilitat de representar el Consell General, voldria precisar dos aspectes. També ens cal representar la població, tot que la representa l'auditori en aquest cas. Una mica com a altaveu dins la cambra parlamentària i com a representant de la població de les Valls, us puc dir que el sistema educacional andorrà no funciona. Aquest és el meu diagnòstic com a representant de la població. I, com a membre d'un Parlament que teòricament és sobirà, el que ostenta la sobirania nacional, entenc que es pot fer millor, i no cal ser ni revolucionari ni abdicar de certs principis, sinó que és un problema de proposar-s'ho.

Fet aquest aclariment, puc contestar la vostra pregunta. Sentimentalment, tinc el cor amb l'Escola Andorrana. He de dir que em costa una mica acceptar

que el somni que va ser la creació del Col·legi Sant Ermengol havia de ser l'Escola Andorrana i, constatant que no ha estat el que es volia que fos, s'ha trobat avui aquesta quarta versió del sistema educatiu.

Per resumir, diré que l'Escola Andorrana serà un èxit si la canalla que està en aquest sistema educatiu, almenys el 90%, arriba a aconseguir el títol de batxiller superior.

Moderadora

Voldria fer només un incís abans de la intervenció del Sr. Joan Massa i, és que ell ha tingut l'amabilitat de venir, perquè de bon principi no teníem representació de les escoles religioses aquí, en aquesta taula. Li ho vàrem demanar, i ell, molt amablement, ens va dir que sí, i, posteriorment, va ser possible que vinguessin representants dels col·legis Sant Ermengol i Janer. És per això que li agraïm que sigui aquí.

Senyor Joan Massa, la negociació i la firma d'un conveni sobre educació ha de continuar realitzant-se com fins ara, sense la participació del Govern, sense la participació real del govern andorrà? O penseu que es podria imaginar una altra fórmula millor?

Joan Massa

Gràcies a la Societat Andorrana de Ciències per haver-me convidat en aquesta taula. Quan em van dir d'assistir-hi, en el primer moment vaig dir: no sóc ningú jo per assistir a una taula on es parla dels objectius de les escoles, i em van dir que sí, i en fi, ets de les persones que s'han mullat públicament en aquest país, prenent decisions, fa un any o dos, i vaig dir: sí, no tinc pas cap inconvenient de ser-hi.

Una vegada dit això, amb la meua presència aquí estic representant, no sé fins a quin punt, el Copríncep episcopal, indubtablement treballa per a ell, tinc un càrrec polític, no ens hem pas d'enganyar. I abans de contestar-te directament, Meritxell, el que m'has preguntat, vull dir que fa una mica la impressió que aquest país és terriblement complex; la prova és que aquí hi ha catorze persones, només en una taula per parlar de l'educació i falta un homòleg meu; no hi ha cap representant polític del Copríncep francès. Això d'entrada, la nostra presència aquí ja indica que aquest país és complicat. No ens hem

d'enganyar. Estava mirant la gent mentre parlava i m'he imaginat, assegut aquí, que veia aquell espot televisiu on una dona deia: "*Recordi, busqui, compari, i si troba una cosa millor, compri-la*". Que consti que no vull rebentar res, jo tinc fama de rebentador, i no és veritat, però és així.

I vull acabar contestant la pregunta de la Meritxell. El conveni de l'any 1981 es va fer amb participació del Consell General, almenys per escrit. Jo, en aquells moments, vaig assistir-hi, vaig entrar a la Mitra en aquells anys, últims, potser no tan últims, fa deu anys que treballo a la Mitra; però, vaig assistir personalment a Madrid a diverses reunions, s'estava discutint el conveni. El conveni, en aquells moments, duia una sèrie de propostes que demanava el Consell General que, d'una manera o d'una altra, el Copríncep episcopal aconseguís de Madrid.

El conveni de l'any 1981 es va començar a negociar l'any 1970, es va començar a negociar arran de la implantació a Andorra de l'Institut d'ensenyament mitjà espanyol, i que a pesar que en aquests moments les relacions amb l'Administració espanyola, és a dir, amb l'Administració socialista, ho diu un representant del Copríncep episcopal, són immillorables, he de dir que no van ser així, almenys personalment, quan a Madrid hi havia l'Administració de la UCD i, indubtablement, van ser molt fortes els últims anys del franquisme. Les coses cal dir-les com són; jo tinc fama de ser socialista, no sóc socialista, però he de dir que les relacions del Copríncep episcopal amb el govern de Madrid en aquests moments són bones, a nivell polític. Una altra cosa és, després, quan es parla de funcionalitat, del tipus que sigui, perquè desgraciadament els funcionaris... Jo sóc funcionari en aquests moments; som una casta especial quan fem de funcionaris.

Crec, doncs, pel que fa al conveni que va firmar l'any 1981 el Copríncep episcopal amb Madrid, que estem d'acord políticament, amb el president del Govern, de modificar-lo, i quan parlo de president del Govern parlo del president de Govern actual; amb el president del Govern actual vaig tenir l'honor, anys enrera, d'acompanyar-hi l'ex-cap de Govern, el senyor Òscar Ribas, i el conseller d'Educació, precisament per intentar buscar ja les solucions a aquell conveni de l'any 1981, ja que, com prevèiem, no es van complir a nivell polític; per tant, en aquests moments, hi ha possibilitats de fer un conveni nou.

Crec indubtablement –i contesto la pregunta– que amb aquest conveni nou que es faci a Madrid hi ha d'ésser present el Govern, físicament, o hi ha d'ésser present el Govern amb les seves posicions per escrit. No sóc jo tampoc, ara, la persona per dir-ho, però indubtablement ha de ser-hi; d'això, no en tinc cap dubte.

Moderadora

Molt bé, ens agrada de sentir-ho. Després tornarem a passar la pregunta al Sr. Albert i al Sr. Roc Rossell, perquè, si voleu, contesteu aquesta intervenció del Sr. Joan. Però continuem el torn de preguntes als ponents. Senyor Joan Mingorance, quines oportunitats reals creieu que tenen els adults que viuen aquí a Andorra de tenir un accés als estudis superiors, tenint en compte totes les característiques laborals del país, socio-econòmiques, etc. Creieu que un adult que visqui aquí a Andorra pot realment accedir a uns estudis superiors?, o això és una empresa força difícil?

Joan Mingorance

Jo penso que ara, amb la UNED, té una mica més de possibilitats, però encara en té molt poques. La UNED està feta per a això també, perquè la gent on treballa, no treballa tant com aquí, perquè la seva jornada de treball és més curta, va tenint bastant de temps lliure, i bastant oci; aleshores la UNED és una oportunitat maca per poder utilitzar el temps lliure i poder adquirir una formació que no ha pogut tenir abans o perquè treballa una estona al matí. De totes maneres, penso que aquí no té gaires possibilitats. Crec que la UNED s'anirà consolidant, vull dir amb centres; m'agradaria que hi hagués també a Andorra centres, biblioteques, centres de reunió, i poder fer classes aquí; encara que el Govern està consolidant la UNED molt decididament i, penso que a poc a poc un adult tindrà moltes més possibilitats reals de poder anar utilitzant, aprofitant, la cultura.

Moderadora

Senyor Eduard Rossell, es diu, se sap, hi ha estudis que ho demostren així, que a Andorra hi ha un alt índex de fracàs escolar.

Quina és la resposta que la vostra escola fa davant aquest índex de fracàs escolar?

Sr. Eduard Rossell

Primer seria potser necessari precisar què és el fracàs escolar, cosa que és molt difícil de definir. Tothom en parla, però no tothom sap què vol dir.

Moderadora

Com definiríeu el fracàs escolar?

Sr. Eduard Rossell

Quan un alumne, un infant, un adolescent, ha establert ell, amb la seva família, un projecte educatiu per realitzar. Si durant el trajecte troba obstacles que no li permeten portar-ho a terme, pot ser una mena de fracàs. Però no és això en general.

En general, és quan un alumne ha fet la primària, ha de fer els x anys d'escola primària, si abans d'arribar al final d'aquest cicle té problemes i no pot continuar, això és un fracàs escolar rotund. I aleshores s'ha de reorientar cap a altres possibilitats.

Quant al que fa referència a l'escola que jo dirigeixo, és des del primer de batxiller o des de 1r d'EGB fins al COU, fins a la *Terminale*. En el sistema educatiu de l'ensenyament francès hi ha tres etapes. És a dir, el fracàs escolar va lligat a tota una sèrie d'elements pedagògics i d'estudi de l'infant. És clar, sense això hi hauria molt fracàs escolar, però amb això no pot haver-n'hi. I m'explico: a partir del 2n curs de batxiller, a vostès pot correspondre al 7è de bàsica, em sembla que en diuen. A partir d'aquí, nosaltres ja, aquests dos anys, la classe *sixième* i la classe *cinquième* són el que diem un cicle d'observació, o sigui que l'equip escolar, el professor-tutor, tots els elements del consell d'educació, tots els elements que intervenen en l'educació de l'infant, l'observen. I han de recollir el màxim de dades per tal que amb els contactes amb la família, els contactes amb la vida social, els contactes amb l'escola, amb els resultats, amb els textos, puguin aportar a la família i al mateix interessat, l'alumne, el màxim de coneixements; perquè és ell i la seva família que l'han d'orientar, no és l'escola. I això fa que en aquest nivell, de vegades, hi ha molts alumnes que no poden continuar, l'any següent, el batxiller. I, aleshores hi ha una reorientació dins el camp professional.

En el sistema educatiu del nostre liceu, aleshores, què passa? En països com França i Alemanya, en aquest nivell hi ha diverses possibilitats. Un alumne pot passar a ensenyament professional, per exemple, a una escola d'hoteleria, a primer nivell en una escola professional de fusteria o d'una altra cosa, pot anar en un centre de formació professional accelerada, té una mà d'estructures que li permeten, no ser un fracàs escolar, sinó agafar un altre camí.

Però, a Andorra és greu, perquè, sí que en el nostre centre nosaltres oferim als infants andorrans, o els que viuen en aquest país, aquestes possibilitats, però s'han d'expatriar, han d'anar a França, perquè aquestes escoles aquí no existeixen. Sí, hi ha l'escola hotelera, però després podrem parlar per què no té èxit, que és un problema força greu. No hi ha prou serveis d'ensenyament professional, i aquesta és una opció a partir del moment en què els pares i els fills no volen expatriar-se, potser tenen els seus motius i els respecto. Convido el Govern d'adaptar a aquestes famílies, en aquest nivell, a uns elements i unes estructures que puguin ja eliminar el fracàs escolar, que és el punt on n'hi ha més. I si continuo avançant així, arribaríem a la Universitat. Quan trobem un senyor que ha acabat una carrera de medicina i està venent en un gran magatzem, no sé si és un fracàs escolar o un fracàs social; tot això va lligat.

Per tant, jo crec que el fracàs escolar és un problema que no podem resoldre a l'escola, l'han de resoldre els governs, l'han de resoldre els països donant les estructures convenients, i això vol dir, és clar, que hi han de posar els mitjans, els temps d'estudi i prendre les seves responsabilitats. L'escola no les pot prendre, l'escola hi pot ajudar.

Moderadora

De la vostra exposició potser es desprèn que aquest alt índex de fracàs escolar seria degut a les característiques personals d'alguns escolars que no poden accedir al programa estàndard que es proposa per a tothom i, llavors, el buit seria que no hi haguessin altres vies de sortida, és una mica això el que heu dit?

Sr. Eduard Rossell

Vol dir més clarament que no tenir la llengua de base pot influir...

Moderadora

No, no, en absolut. Hi ha una sèrie d'alumnes aquí a Andorra que no segueixen, per dir-ho d'alguna manera, el programa estàndard que se'ls presenta i, llavors, hi hauria un buit per accedir a altres opcions. Si us sembla ho podem ampliar un xic més després.

Sr. Eduard Rossell

Només un segon, el programa estàndard és un problema mundial entre l'educació, entre l'educació i els que la reben i els que l'esperen al carrer. Hi ha un desfasament total. Si del plat que estem servint als nostres alumnes cada matí ja n'estan tips, i no correspon a realitats i, aquí, encara, no és problema de l'escola. No sóc aquí per defensar les escoles, però no és un problema de l'escola, és un problema, ja ho he dit, de societat i polític.

Moderadora

Molt bé, retenim aquest concepte.

Senyora Nati Alís, l'ensenyament francès s'autodefineix com un ensenyament de qualitat. Ens ho va explicar la Sra. Roser Bastida i avui ens ho heu repetit.

Disposa l'Escola Francesa de mitjans per avaluar un nivell de qualitat de l'ensenyament que s'aconsegueix a la vostra escola? Un control de qualitat de l'ensenyament?

Sra. Nati Alís

Si he entès bé la pregunta, jo penso que la feina d'un mestre no pot ser de cap manera una cosa estàtica, tots tenim el deure d'informar-nos i, existeixen revistes pedagògiques per fer-ho. Nosaltres rebem tot sovint noves instruccions i els nostres superiors exigeixen que en posem en pràctica el contingut. També ens beneficiem de cursets de formació contínua, de reunions pedagògiques dirigides per especialistes i tenim nombrosos contactes entre nosaltres i amb els companys del col·legi per veure mútuament programacions si és necessari.

I tots aquests treballs estan controlats i avaluats regularment per inspectors vinguts de França. Això pel que fa als mestres.

Moderadora

El resultat d'aquestes avaluacions és una cosa que vosaltres després coneixeu, o bé els pares tenen accés als resultats?, o és una cosa que no s'ha pensat mai que pugui ésser interessant de donar-ho a conèixer?

Sra. Nati Alís

En principi és una cosa personal, cada mestre té una avaluació personal.

Moderadora

Senyor Gregorio García, penseu que els continguts dels programes d'ensenyament que s'imparteixen a la vostra escola desperten l'interès de l'alumnat o que, al contrari, com apuntava el Sr. Eduard Rossell, és quelcom que avorreix, que cau a fora i, sobretot, que està inadaptat a les necessitats i inquietuds d'aquesta població jove que assisteix a l'institut?

En líneas generales los programas que se imparten en el bachillerato, a los alumnos pues les despierta, generalmente, escaso interés, esa es la verdad.

La razón de esto podría estibar y concretamente por lo que se refiere a los alumnos nuestros, de nuestro instituto de bachillerato, en que realmente hay un tanto por ciento de alumnos que se presentan en el centro más o menos obligados por la situación familiar, la situación social, la situación de falta de ofertas, de otras salidas, como podrían ser las distintas ramas de formación profesional, que creo que harían verdaderamente mucha falta dentro del Principado, con objeto de que, alumnos que se ven obligados a presentarse dentro de un bachillerato, tuviesen la opción de coger ramas de formación profesional que seguramente les irían más con su personalidad. Entonces, esto, lógicamente, si un alumno no está ubicado en el sitio, en el lugar y en los estudios que le corresponden, inmediatamente se produce un desinterés por aquellos contenidos.

Por otra parte, no hay que ser ilusos y realmente todo el mundo sabemos y conviene ser realista que la mayor parte de los programas de las enseñanzas, tanto de la enseñanza general básica, como de bachillerato y de enseñanza superior, en general están cargados de unos aspectos muy teóricos, que al alumno al final acaban por aburrirle.

Entonces esto, yo creo que es la situación por la cual en general los programas, el alumnado los recoge con bastante poco interés. Es cierto también por otra parte que hoy en día la enseñanza está marchando por unos caminos de bastante más actividad, una enseñanza bastante más individualizada, y el alumno puede perfectamente ir siguiendo el proceso educativo, el proceso evaluativo e ir interesándose progresivamente por la enseñanza. A parte el papel que están cubriendo las tutorías, concretamente nuestro centro, lo considero tan importante y tan interesante que hace que el alumno se encuentre cada día más integrado con el centro y más integrado en los programas.

Yo creo pues, para resumir, lo vuelvo a repetir, que hay una falta de interés más o menos generalizado y yo creo que en esta línea está también la política educativa que se pretende hacer en España, con una reforma de las enseñanzas medias, por ejemplo en los talleres, que van a ser una realidad concreta, van a hacer que el alumnado se meta dentro de un tipo de enseñanza más práctica, más activa, más dinámica, más integradora.

És interessant l'autocrítica que ha fet el Sr. Gregorio García del programa i del sistema d'ensenyament, i es correspon una mica amb el que ha dit el director del centre superior del liceu Comte de Foix.

Senyor Alexandre Damians, al Col·legi Sant Ermengol quin és el nivell de participació de la direcció de l'escola? El nivell real de participació dels estaments que la componen, és a dir, dels pares, dels alumnes i dels mestres.

Sr. Alexandre Damians

El Col·legi Sant Ermengol està estructurat de manera que funcioni amb un estil de comunitat educativa, i la comunitat educativa, quan la definim, vol dir precisament això: una integració no tan sols és una suma, sinó una veritable integració pares, professors, alumnes i també personal docent que forma l'escola.

Quan es va aprovar per part del Patronat, ara fa un parell d'anys, tres anys per ser exactes, una mica el caràcter propi del centre en parlar de la direcció, del govern de l'escola, es parlava precisament d'un consell de direcció, ja fa dos anys que funciona i aquest en serà el tercer any. Hi ha tres professors, hi ha tres pares que surten de la junta de pares i, la junta, com és natural, surt de tots els pares associats; després hi ha tres membres de la direcció, un alumne que ha sorgit entre els delegats dels cursos superiors, des de 1r de BUP fins a COU, però també intervenen en l'elecció fins i tot els cursos superiors de l'ensenyament de general bàsica i, finalment, el personal docent també hi està representat; tot plegat, podríem dir que som onze persones que ens reunim habitualment un cop al mes. Podríem dir que per aquesta reunió hi passen tots, tots els problemes i totes les circumstàncies que puguin succeir dins el Col·legi Sant Ermengol, i llavors podem raonar-ho.

Jo penso que les persones que hi som i que hi han anat passant, doncs, en un alt grau d'equilibri es parla de molts problemes i de moltes situacions, i em sembla que ha estat molt bo per a l'escola.

Moderadora

Aquesta junta seria l'equivalent dels Consells escolars que existeixen a l'Escola Espanyola?

Sr. Alexandre Damians

D'alguna manera podríem dir que sí; hauríem de salvar unes distàncies potser si miréssim ara la reglamentació exacta de funcions, hi hauria certes diferències, però tampoc no són gaire grans.

Moderadora

I és un òrgan decisiu o únicament consultiu?

Sr. Alexandre Damians

En principi, per construcció és consultor, però en la pràctica és decisiu, és a dir, tant pel que fa a admissions com a qüestions disciplinàries decideix el que s'ha de fer.

Moderadora

Senyor Ramon Companys, pensa que l'equip educatiu de l'Escola Espanyola, o sigui, el conjunt de mestres de l'Escola Espanyola d'EGB, d'ensenyança primària, pot impartir un ensenyament adequat als seus escolars, per ajudar-los a integrar-se millor en el país a través del seu coneixement i la integració pròpia al país dels mestres espanyols?

Sí, en principi el conveni del qual es parlava abans, signat entre la Mitra i el govern espanyol, a l'article quart diu quin professorat haurà de pertànyer als cossos docents espanyols o posseir una actuació suficient i, a excepció dels que ensenyen idioma estranger, hauran d'ésser de nacionalitat espanyola o andorrana.

En igualtat de condicions seran escollits els que coneixen la llengua del país i entre aquests tindran preferència per al desenvolupament de les seves funcions en aquests centres els professors que siguin de nacionalitat andorrana. Llavors, a la pràctica, la selecció dels professors que exerceixen aquí al Principat, a les escoles espanyoles, s'ha fet mitjançant un concurs de mèrits que es convoca anualment i en el qual poden participar tots els professors del territori espanyol, d'Espanya.

Hi ha un barem que és el que mesura, per dir-ho d'alguna manera, els mèrits de cada professor i també hi ha una consideració molt important en el coneixement de la llengua catalana, és a dir, que en igualtat de condicions s'escolliria, hi hauria preferència per al professor que tingués un coneixement de la llengua catalana.

Aquest barem regula el concurs de mèrits, hi ha una sèrie de punts importants per als professors que acreditin aquest coneixement.

Un altre fet molt important és que aquests mestres, aquests professors, que vénen aquí estan subjectes a una temporalitat, és a dir, que poden estar-se dins el Principat fins a un màxim de cinc a sis anys. Això cal veure com es desenvolupa perquè és un procés iniciat no fa gaire.

Moderadora

El que preguntava és si penseu que els mestres que hi ha actualment a les escoles espanyoles poden ajudar els infants que teniu dins les vostres aules a fer la seva pròpia integració en el país. Perquè a l'Escola Espanyola hi ha molta canalla que han tingut l'experiència, personalment o a través de la seva família, de l'emigració. Llavors, els mestres poden ajudar a integrar-los a Andorra, o el fet que la població de mestres, com sentíem l'altre dia, sigui una població nova dintre el país dificulta o agreuja encara més aquest problema?

Ramon Companyys

Penso que dins el professorat hi ha la consciència d'aquest problema i s'està fent un esforç per donar-hi una resposta adequada. Efectivament, estem en un procés que s'ha iniciat i és molt aventurat donar una resposta taxativa. Jo estic una mica a l'expectativa.

Moderadora

Sra. Maria Geli, quina diríeu que és la característica bàsica de l'Escola Andorrana, que la fa diferent de les altres escoles, si és que penseu que és diferent?

En els objectius ja n'heu dit algunes, però podríeu dir quina és la característica fonamental que fa que l'Escola Andorrana sigui diferent?

Sra. Maria Geli

La característica més important és potser que l'Escola Andorrana segueix un pla d'estudis que ha estat pensat i preparat des d'Andorra, per als infants d'Andorra. Seria, potser, el que té l'Escola Andorrana, doncs, que la diferencia.

Podria parlar també del mètode que segueix l'escola: el mètode de Montessori, que es basa en el fet que els nens han d'arribar ells sols a fer els seus propis coneixements, a través de manipulacions i d'experimentacions que fan amb un material específic, un material que és molt estructurat, que és progressiu, que sovint porta dins seu el control de l'error amb el qual el nen, doncs, va avançant en els aprenentatges, sol.

Potser podríem parlar també del lligam estret que s'estableix a l'Escola Andorrana entre la vida a l'escola i el que és la societat.

I, finalment, parlaria del plantejament lingüístic, que és particular a les escoles aquí d'Andorra, ja que és un plantejament que vol arribar a fer una escola molt bilingüe i respondre així a la realitat lingüística del país.

Moderadora

Josep Lluís Ortega, l'Escola especialitzada Nostra Senyora de Meritxell és l'única escola que va sorgir a iniciativa d'un grup de pares que sentien un buit en aquesta necessitat educacional. Ens heu parlat d'integració d'aquests infants. Penseu que l'escolaritat que segueixen aquests infants dins l'escola és més que una escolaritat? Això em sembla que ho tenim ben present tots; els ajuda d'una manera real a integrar-se a la comunitat andorrana durant l'escolaritat i sobretot després de l'escolaritat?

Josep Lluís Ortega

A mi em sembla que en l'escolaritat probablement sí, en la majoria dels casos, és a dir, cal tenir en compte que tenim un rang de nivells i d'afectacions molt extrem. Jo diria que els infants, a mesura que s'incorporen al tipus de cultura específica del centre escolar, doncs, que es normalitza, i que en general, per les notícies que en tenim, és que en l'àmbit del carrer, del veïnat, tot plegat, estan relativament ben integrats.

Ara, és molt difícil comparar les possibilitats reals d'integració en l'ambient dels infants que tenen nivells molt diferents.

El que sembla és que durant l'edat escolar, la majoria de la gent es mostra positiva. El que potser ens plantejem ara és que els infants que han arribat a una edat de sortida de l'escola, nois de setze o divuit anys, que a més a més han fet uns aprenentatges relativament bons, en relació amb l'èxit que tenim, els podem incorporar laboralment a la societat, i qui diu laboralment diu a un tipus de residència en el qual puguin tenir una vida autònoma; alguns d'ells poden arribar possiblement a constituir famílies i tot. Això implica un sistema de suport i de seguiment molt important i una col·laboració de la societat també molt important.

Aleshores, en principi, alguns d'aquests infants haurien de ser capaços, si només depenguessin d'ells, d'incorporar-se a algunes feines, però l'element definitiu és la qualitat de la integració que es pugui establir entre la part receptora, que és la societat i, l'oferta que ells porten quant al seu desenvolupament i les seves capacitats.

En aquest sentit, jo diria que d'il·lusions, totes, i dedicació, molta, però que aquesta pregunta, possiblement, s'hauria de respondre d'aquí a un temps.

Moderadora

Mare Tomasa, la vostra escola té un centre de formació professional, penseu que els infants, al final d'aquesta formació, han adquirit unes eines útils per desenvolupar-se en la societat que els envolta?

Mare Tomasa

Els que arriben al final de l'escolaritat, perquè el problema està lligat a algunes intervencions que hi ha hagut abans, posseeixen, doncs, uns coneixements, tenint en compte que és un primer grau de formació professional el que impartim nosaltres. Llavors, uns signes mínims per a una integració al treball els poden tenir, el que passa és que solament partim d'un primer grau; el que continua el segon grau ja arriba a un nivell suficient.

Ara, el primer grau de professional és bastant elemental, són dos cursos, solament impartim ensenyança administrativa, tampoc no dóna gaire opció a escollir; també abans s'ha plantejat aquest problema, quan parlàvem de 1r de BUP. Llavors, molts dels alumnes que inicien la formació professional potser no estan motivats per aquesta branca, però com que és la que tenim; doncs comencen allò i, això fa que molts no arribin al final. El grup que continua, normalment té uns coneixements de 1r grau, hem de comptar que això és per integrar-se ja en el món laboral com a auxiliar. Si continuen el segon grau, arriben a tècnics i penso que hi ha molts alumnes que han arribat al final i estan treballant d'una manera efectiva i bé.

Moderadora

Qualificada també, són tècnics qualificats?

Mare Tomasa

Qualificats sí, dintre encara poden continuar més, vull dir que hi ha diferents graus. El primer grau no és qualificat encara, és inicial, quan acaben el 1r grau arriben al segon, ja és un tècnic i depèn bastant de l'aprofitament que

hagi tingut l'alumne, però sí, n'hi ha alguns que tenen qualificació.

És una valoració s'hauria de fer amb la feina de cadascú, no?

Moderadora

El tema de la formació professional és un buit que hi ha al país i està també lligat amb el que ens ha dit Josep Lluís Ortega. Maria Dolors Medina, penseu que un component religiós dins l'educació d'un infant és una cosa important en aquesta educació? La Mare Tomasa ens ho ha dit una mica en la seva exposició, què penseu que aporta aquest component religiós a la vostra educació que no porti una escola laica, per exemple?

Sra. Maria Dolors Medina

La pregunta és molt maca, certament, per a nosaltres, religioses, per les nostres escoles aquest és el mòbil que ens fa treballar. Perquè l'alumne i qualsevol persona té una transcendència, millor dit, té una nota transcendent i nosaltres és la que valorem i és aquella que ens fa treballar i fer que, inserit l'alumne a la societat, porti, doncs, aquesta línia del més enllà vertaderament, doncs, plena, amb plenitud, no?, i llavors, per a l'escola religiosa, si això es deixés de costat seria negar aquesta escola, no tindria raó d'existir a Andorra ni enlloc.

Moderadora

Escollat tot això, podem començar el torn d'intervencions. El senyor Roc Rossell és el primer que ens ha demanat la paraula.

Sr. Roc Rossell

Em permetran que per al·lusions prengui la paraula.

En primer lloc, s'ha parlat del que és fracàs escolar; em permetran que

discrepi totalment de les posicions que s'han plantejat, si bé després s'han matisat i s'ha dit que potser és que el plantejament està molt distanciat de les necessitats socials que se li plantegen, no solament a la nostra societat, sinó a les societats en general, i això fa que de manera inconscient, de manera no sé com, l'alumne se separi o es desinteressi de la seva formació. Però penso que aquesta connotació pejorativa del fracàs escolar que s'atribueix a l'infant o a l'alumne potser s'hauria de girar al revés, no? És a dir, potser és el fracàs de la societat, que no troba els mitjans de formació per als seus alumnes, o les persones que regiran la societat el dia de demà, i com que els principis ideològics que regeixen les nostres societats, evidentment, tendeixen en certa manera a l'estabilització dels valors actuals, llavors és molt més fàcil de transposar els valors.

És a dir, es parla de fracàs escolar com si realment fos l'alumne un infra-dotat o una persona que ha perdut tot interès per la seva formació. I crec que és al revés.

Ja dic que és una qüestió molt personal, però crec que tinc l'obligació d'exposar-la.

S'ha parlat també dels organismes que regulen les escoles espanyoles, s'ha parlat de la LODE, s'ha parlat del consell que regula Sant Ermengol, etcètera. Per què aquestes estructures de política educativa s'han imposat a les escoles sense el consentiment de les autoritats elegides del país?

Jo crec que vostès ho han de saber, jo ho he denunciat alguna vegada i crec que s'ha de dir ben clarament, i els dic això perquè després es passa la pilota al Govern quan es parla de la formació professional, per exemple, i del Govern com si fos l'únic responsable de no donar alternatives i sortides al fracàs escolar o a les necessitats que han de replantejar-se els establiments escolars per donar sortida a la gent que no pot seguir el seu ritme, abans de plantejar-se, potser, una reflexió filosòfica i global del seu sistema educatiu.

Moderadora

Hi ha algú que vulgui prendre la paraula a la sala?

Sr. Roc Rossell

La problemàtica educativa al país no deixa de ser més que un aspecte de la falta d'adaptació de la societat andorrana al segle XX. Evidentment, com planteja vostè molt bé, hi estic d'acord, no es pot preparar cap canvi en profunditat dins el sistema educatiu del país si realment no varien altres alternatives o no hi ha una altra valoració de les institucions del país. És evident.

Pregunta de la sala

Jo volia fer la pregunta abans a la senyora Maria Geli. El que passa és que en el plantejament de l'Escola Andorrana hi estic molt interessada. Voldria preguntar: el desig d'un canvi d'una cultura espanyola o d'una cultura francesa, com es resol?

Sr. Roc Rossell

Del plantejament d'objectius de l'Escola Andorrana, en sóc una mica el responsable i, llavors, puc contestar la vostra pregunta. La metodologia que se segueix a l'Escola Andorrana tendeix a afavorir el principi d'individualització en l'educació de l'infant, el principi d'individualització en l'educació.

Fent això creiem que es poden desenvolupar totes les capacitats creatives de l'infant que va a l'escola i, com a conseqüència d'això m'imagino que serà una persona tremendament crítica en l'entorn en què es mogui, sigui el nostre, sigui l'espanyol, sigui el francès.

No sé si us contesto. Intentem potenciar al màxim totes les responsabilitats de creació de la persona que segueix aquest tipus d'ensenyament, perquè no el volem massificar d'una certa manera, sinó que el volem peculiaritzar amb les característiques de l'alumne.

Pregunta de la sala

...jo dic que és un ideal futur, però que té una limitació molt concreta, que és un segon ensenyament. Com es resol a partir del segon ensenyament aquesta realitat?

Sr. Roc Rossell

La premissa que això és un primer ensenyament serà la voluntat de la societat andorrana que existeixi un primer ensenyament; és a dir, el Govern actual va potenciar l'ensenyament de l'Escola Andorrana, de maternal a escola primària. L'escola primària en aquest moment té alguns anys encara per córrer, i quan arribi el seu límit serà voluntat dels elegits en aquell moment, i potser una mica la necessitat que la societat andorrana manifesti que aquest ensenyament continuï en un grau de segon ensenyament i, per què no?, potser fins a la mateixa Universitat.

Per això us dic que aquesta escola en cap moment està limitada en els seus plantejaments a l'ensenyament primari. Almenys és una voluntat que jo manifesto, que té la validesa que té, perquè, evidentment, a l'hora de decidir, segurament seran altres persones que no pas el Consell actual o el Govern actual les qui decidiran.

Sr. Gregorio García

Bueno, yo quería decir en primer lugar que el tema de los consejos escolares que han empezado a funcionar en las escuelas españolas y en el Instituto español de bachillerato, a partir del año pasado, de mayo, junio del año pasado, desde luego, quiero hacer desde aquí un canto a lo que es verdaderamente, al espíritu democrático y de participación que genera este organismo en los centros, y que realmente en el momento en que se constituyeron estos consejos escolares, no estaba perfectamente definida en el exterior cual iba a ser la participación de los estamentos políticos y coadyuvantes a la política educativa de España en el exterior, y se está a la espera de que dentro de poco salga un decreto de acción política en el exterior que va a definir perfectamente cual va a ser este grado de participación de los organismos políticos y demás entidades del país que nos acoge.

Por otra parte, también querría contestar o hacer un comentario que realmente la formación profesional es una necesidad que la plantea la sociedad. Que lo tenga que resolver quien lo resuelva, ojalá que lo resuelvan, pero es una necesidad que plantea la sociedad y creo que es necesario que esa necesidad vea una justa realización. Creo que este país necesita más ramas de formación profesional para dar salida a opciones que la misma sociedad plantea. El Gobierno que lo tenga que arreglar que lo arregle, por supuesto los enseñantes no somos quienes para plantar aquí una enseñanza profesio-

nal, simplemente para darla. Pero yo creo que es obligación de los gobiernos, del gobierno que sea, pero esa necesidad hay que llevarla a cabo.

Moderadora

Ben cert, però una cosa més, l'única llàstima és que d'aquesta legislació de la LODE, el govern andorrà no n'hagi tingut notificació, potser és el tema d'una altra intervenció?

Sr. Roc Rossell

Estic molt d'acord que la LODE porti a la direcció de l'escola la participació de tots els estaments afectats i, en aquest sentit, doncs, no puc fer altra cosa que felicitar-los i estar plenament d'acord amb la democratització de l'escola, sigui l'espanyola, la txecoslovaca o l'anglesa, m'és igual. Però, evidentment, com s'acaba de dir, estem esperant que es reguli, des d'un lloc que no sabem, el que serà la participació de les autoritats polítiques d'aquest país en l'Escola Andorrana. Això potser dóna una mica el to, i no voldria fer més polèmica perquè podria aixecar el debat, però bé, això dóna una mica el to del que és el problema de l'ensenyament.

Com ha dit molt bé el Sr. Joan Massa, el fet que hi hagi onze o dotze persones en aquesta taula dóna la mesura de la complexitat del problema, com tots els problemes que té la societat andorrana. I, ben segur, el problema educatiu és un problema molt important, perquè a través del sistema educatiu s'està impartint o s'està transmetent a les generacions futures unes bases ideològiques i de valors que possiblement estan desfasades ja en el context sociocultural d'Andorra. I aquest és el greu problema que se'ls planteja a la població escolar del país. Llavors, per exemple, quan es parla d'allò que farem amb els 8.000 alumnes que tenim a les escoles, ens ho proposem d'una manera una mica utòpica, perquè no som capaços, i en aquest cas ja em poso jo al davant, no som capaços d'entendre i donar-li la volta a un sistema educatiu la finalitat del qual és formar les persones que hauran de dirigir aquesta societat. Vull dir, plantegem i ho fem amb criteris molt particulars i, jo diria, potser amb molt poca visió de futur.

Sr. Joan Mingorance

Jo voldria afegir al que ha dit el senyor Gregorio García que, evidentment, tot això és veritat, però a l'institut, per exemple, el 52% dels estudiants que hi ha són andorrans. Penso que nosaltres, que en som els responsables, hauríem de demanar també que la societat andorrana, si el 52% són andorrans, hi estigués més representada. Més representada en quin sentit? En tots els sentits, per exemple, amb professorat.

Pregunta de la sala

La integración dentro las escuelas lo vemos bastante, porque se puede integrar a los alumnos cuando normalmente los padres no están integrados?, y no están integrados porque se encuentran con grandes problemas que yo, políticamente, no quiero decir, pero que todo el mundo sabe. Entonces la integración es la base, y ya veo que en todo ese grupo de representantes que hay ahí falta alguien de los padres, y funciona muy mal por distintas causas y una de ellas es que normalmente ha de ser alguien del país quien presida. Si tenemos en cuenta que el 80% de los alumnos son españoles, pues resulta que se encuentran completamente desintegrados, como vamos a integrar a alumnos, si los padres no estan integrados? Es más, piensan que nunca van a poder integrarse. Querría alguna contestación política.

Sr. Roc Rossell

Si em permeteu, segons el plantejament que es faci, a aquestes preguntes, com la que ha fet aquest senyor, se'ls pot donar moltes interpretacions. És a dir, el primer que s'ha de dir és que realment les lleis del país de residència dels emigrants és una condició *sine qua non* han de respectar. Que estiguin ben fetes, mal fetes, que s'adaptin a una realitat o no s'hi adaptin, és un altre problema. Però, evidentment, jo crec que les associacions de pares, al contrari del que vostè pensa, han estat una ajuda i són una ajuda estimable per a la conselleria d'Educació, a pesar, i a pesar d'algun, que la presidència sigui obligatòriament de nacionalitat andorrana.

Pregunta de la sala

Antes se ha informado sobre el sistema de selección de los maestros en la Escuelas Españolas, en el cual había un concursos de méritos, que había que competir con otros compañeros y que de acuerdo con un baremo de puntuación se venía aquí por tres años, renovables otros tres hasta un máximo de seis.

Y quería saber qué sistema de selección existe en la Escuela Andorrana, qué existe en la Escuela Francesa y, por supuesto, el que existe en una escuela religiosa.

Sra. Nati Alís

Per als mestres també existeix un barem, en principi són els mestres de nacionalitat andorrana qui tenen prioritat d'entrada a Andorra. Tot i això, algunes vegades no s'ha respectat gaire. Avui dia, el 35% dels ensenyants són de nacionalitat andorrana.

Sra. Maria Geli

Pel que fa a l'Escola Andorrana, les places es convoquen per edicte públic, se seleccionen i es presenten a un examen; en igualtat de condicions tenen preferència els andorrans.

Sr. Alexandre Damians

Al Col·legi Sant Ermengol també ve a ser el mateix. És a dir, sempre que hi ha una vacant la plaça es convoca per edicte públic i, aleshores, el professor-educador que es presenta, es presenti qui es presenti, també troba que la primera clàusula és que la preferència correspon sempre a qui té nacionalitat andorrana.

Joan Mingorance

Pel que fa a la UNED, també es fa un concurs públic i el professor-tutor és convocat i es fa una selecció per uns barems que estan determinats ja per a tots els centres d'ensenyament de la UNED.

Moderadora

Amb això que heu dit tots, potser podríem entendre que el fet de ser andorrà és suficient, independentment del nivell professional, per accedir a qualsevol d'aquests centres. Això que dic és una cosa que és veritat, o és que hi ha una exigència quant a qualitat com a professional que intervé en aquesta selecció?

Sr. Roc Rossell

Si em permeteu, als edictes la condició nacionalitat és una de les condicions de més a més, evidentment, no és la condició *sine qua non* ni molt menys, perquè, al contrari, és que de l'edecte la seva condició única, exclusiva, seria la nacionalitat. Ben segur que, moltes vegades es diu per als efectes que sigui, que el criteri nacionalitat pot ser imperatiu, per exemple, en el cas de l'Escola Andorrana; nosaltres busquem no solament transmetre a l'escola o que l'escola transmeti un sistema educatiu, sinó que transmeti una certa forma de ser. És de tots els punts evident que una persona que tota la seva vida hagi viscut al Principat o que vingui ja sigui del mitjà o de l'esfera que sigui, però que faci uns anys que és al Principat, que pot millorar considerablement la integració i el funcionament de l'escola. Ara, evidentment, com he dit abans, no és una condició indispensable. Jo diria que, rotundament, el problema de la nacionalitat és un factor més al qual en certs moments se li dona una certa importància, però, és un factor més.

Mare Tomasa

A l'Institut Janer, a les escoles de la Sagrada Família, la contractació la fa la direcció del centre, no fem un edicte, però sí que, dins les possibilitats que tenim que reuneixin la titulació i les condicions que es necessiten per la tasca que es contracta, procurem escollir persones de nacionalitat andorrana, o sobretot residents, les mateixes persones que han estat ja abans al col·legi; són uns criteris de tipus intern.

Sr. Eduard Rossell

Al liceu Comte de Foix, les places s'atorguen segons els títols i un barem, però pel que fa als andorrans, en igualtat de títols tenen prioritat, sense tenir en compte el barem.

Pregunta de la sala

Voldria centrar una mica el tema. Aquí s'han exposat quatre sistemes educatius, més o menys tots amb les seves qualitats i els seus defectes, però per al senyor Roc Rossell la pregunta, si us plau, no és un problema de coordinació dels sistemes educatius, pensant en les autoritats d'aquí Andorra i en els nostres prínceps?

I la segona també dirigida al senyor Roc Rossell i al senyor Joan Massa, concretament, els que tenim els fills a l'Institut nacional de batxillerat d'Andorra, tenim un problema candent des de fa molt temps, que és el tema de l'emplaçament del nou terreny, del nou institut, la compra d'un nou terreny per a l'institut; ens podrien informar de l'estat d'aquestes negociacions? Sabem que últimament han estat a Madrid. Voldríem saber com estan, perquè és un problema que ens preocupa moltíssim.

Sr. Roc Rossell

Contestaré la primera part de la pregunta; la segona potser s'escau més que la contesti el Sr. Massa, perquè, com ha dit vostè, ell ha estat a Madrid i

possiblement en té informació. En la meua primera intervenció he fet palès un concepte que em sembla fonamental per plantejar qualsevol que sigui el sistema educatiu, que és: la funció social que té l'educació. És a dir, la base és aquest criteri, que les persones que estem assegudes en aquesta taula segur que tenim molt diferent. Per això potser hauria valgut, o potser val, la pena que es plantegi en un altre debat en una altra taula: què entenem per sistema educatiu?, quina és la seva transcendència en la societat que l'envolta, la qual, evidentment, si no hi ha una concertació, si el poder central del país està disgregat, com es deia abans en la pregunta, si les nostres institucions no estan preparades per fer front al repte que té plantejat la societat andorran del nostre temps, evidentment, si no hi ha una coordinació de sistemes, és clar que això és el marasme.

Es parla del fracàs escolar, es parla de moltes altres coses i possiblement ningú vol atacar el problema de fons, perquè potser el problema de fons és un problema que depassa una certa funció política, no?, que normalment l'hauríem de tenir o hauria d'estar radicada al país, ben segur, amb les seves connotacions, un país de Coprínceps, s'haurien de definir una sèrie de funcions...

Evidentment, com diu vostè, si no hi ha concertació és impossible pensar que els sistemes educatius que hi ha implantats al país puguin funcionar amb una certa coordinació i amb una certa homogeneïtat; llavors, poden plantejar-se una gran quantitat de problemes.

No sé si he contestat la vostra pregunta d'origen; però quant al terreny de l'institut, evidentment, és una necessitat urgent que té plantejat l'ensenyament espanyol, la d'obtenir un centre digne i adequat per a les funcions que realitza.

Prova d'això és que el govern del Sr. Pintat, ja no solament aquest any, sinó el pressupost de l'any 1986, va dedicar una quantitat considerable per intentar comprar un terreny determinat per a la construcció del centre. Altres problemes que s'han plantejat quant a la determinació d'aquest terreny, doncs, han tingut una mica de retard. Però penso que durant aquest curs escolar el problema es resoldrà. Conec que és una necessitat que el Govern considera prioritària, per adequar les funcions que realment està impartint l'Institut d'ensenyança espanyol. No sé si el Sr. Joan Massa voldrà completar aquest punt.

No. Fonamentalment és el mateix, és a dir, el conveni, un intercanvi de cartes l'any 1981 entre el Copríncep episcopal i l'Administració espanyola, a l'article dotzè, diu: *"La Mitra procurará obtener de las autoridades de los Valles igual trato para las escuelas españolas que el que se dispensa a las francesas"*. És a dir, aquí es va mullar la Mitra i es va mullar Espanya. Per tant, sempre ha estat una reivindicació, més que una reivindicació és una sol·licitud del Copríncep episcopal a les autoritats andorranes. Almenys que jo conegui; i ara veig l'ex-cap de Govern, el Sr. Òscar Ribas, aquí; és a dir, no és que el vulgui posar entre l'espasa i la paret, però sí que és cert que el Copríncep episcopal, ja des de l'època del Sr. Òscar Ribas com a cap de Govern, va demanar per escrit que fes el que l'Administració andorrana considerés oportú, a fi de millorar la situació de l'institut d'Aixovall (que es va agreujar pels aiguats), que és petit, que tothom està d'acord que allí dins no es pot fer classe. És a dir, que és una de les raons del fracàs escolar d'Aixovall, que no sé si té un fracàs escolar més alt o més baix que el Col·legi Sant Ermengol o que l'Escola Francesa o l'Escola Andorrana, però, indubtablement, el lloc no és adequat.

Fracàs escolar que, per altra part, avui a la Seu, en aquesta hora, també estan parlant del fracàs escolar. És un tema universal, el fracàs escolar. A l'última reunió política a Madrid entre els andorrans, entre l'Administració andorrana i l'Administració espanyola, es va tornar a demanar al govern Pintat que fes possible per fer-ho, i com ha dit abans el conseller d'Educació, i cal fer honor a la veritat, el govern Pintat, dos anys crec que és, si no vaig malament, ha destinat una quantitat considerable de diners del pressupost per aconseguir el solar.

Va oferir onze solars al ministeri d'Educació espanyol. Els onze solars, la *Junta de construcciones* va pujar personalment a veure'ls, jo vaig tenir l'honor de veure'n, no tots onze, però sí uns quants. Va escollir un solar on després hi ha hagut dificultats per part de l'Administració andorrana per poder-lo comprar, perquè tothom sap que a Andorra hi ha pocs solars i els preus que tenen!

Les meves últimes informacions són que l'Administració andorrana oferiria un dotzè solar, una altra oferta, i que aquest dilluns vinent l'Administració espanyola se'l mirarà. En fi, sé fins aquí.

Pregunta de la sala

Jo voldria demanar una cosa. S'ha parlat molt de la formació professional; abans m'ha vingut al record el nostre copríncep Iglésias, era cap allà l'any 1964, sí, el vàrem veure perquè es parlava de Sant Ermengol, col·legi andorrà i col·legi de formació professional. Llavors, s'ha perdut el fil, perquè, tots ho sabem, aleshores el nostre copríncep no tenia tants empleats, i la formació professional no s'ha començat mai a Sant Ermengol, i de col·legi andorrà, desgraciadament n'ha mancat molt de col·legi andorrà, és per això que voldria saber, per què? El copríncep és mort, per què aquest canvi? A l'ideari no hi consta, l'he llegit moltes vegades, però l'esperit d'aquell home, del bisbe Ramon, tots el coneixíem, i això que molts de nosaltres érem antifranquistes, érem rojos, però venia, ens explicava aquest esperit de col·legi andorrà que volia fer; ens va avançar com a secret que havia triat els salesians, perquè eren els millors en arts i oficis. Però resulta que aquests salesians han sortit carbasses, perquè la formació professional no ha funcionat mai, és l'escola en la qual hi ha hagut més *xanxullós* de totes les representades aquí, més escàndols, i tots s'han solucionat a base de cosa tapada, registre de calaix i escola democràtica com les altres. Si algú em pot contestar, li n'estaria agraït.

Sr. Alexandre Damians

Certament que els salesians, a tot Espanya, arreu del món, i a Catalunya especialment també, la majoria d'escoles que tenim són escoles de formació professional, a Catalunya en tenim ara unes deu, més o menys. Però jo, quan vaig venir aquí a Sant Ermengol, vaig estar mirant papers i papers i sé que hi ha hagut algun pla fet, però mai no s'ha aprovat; per exemple, l'últim que havia vist era una mena de glorieta allà on aparquen ara els clipols, els cotxes, a baix, que estava pensat per tal que fos l'escola de formació professional, però, és clar, és una cosa que no depèn pas de nosaltres, vull dir que és el patronat el qui ha d'aprovar-ho perquè tiri endavant, si s'aprovés o es tirés endavant, o si es fes en altres èpoques, suposo que també hauria tirat per aquí; ara, sempre ha estat una EGB amb un batxillerat; jo no conec ben bé aquesta història, però sé positivament que si s'hagués arrencat com una escola de formació professional, ho seria, perquè la majoria d'escoles que tenim són de formació professional.

Pregunta de la sala

Voldria una resposta de la Mitra, algú que pogués contestar.

Sr. Joan Massa

Sí, sí, prou, no hi tinc pas cap inconvenient. És a dir, que jo tampoc no sóc en aquests moments conscient de les intencions que el Dr. Iglésias va tenir en crear el col·legi Sant Ermengol l'any 65, des del punt de vista de si havia de ser de formació professional o no. No podria dir que hagi vist mai cap text del copríncep Iglésias que digués que el Sant Ermengol havia de ser de formació professional, potser sí, no ho sé, i va triar els salesians perquè eren a Tremp, que era un altre dels col·legis, dels col·legis diocesans que el bisbe tenia a Tremp. Si a Tremp hi hagués hagut jesuïtes, jo crec que avui tindríem jesuïtes al Sant Ermengol.

Sr. Ramon Companys

Jo, sobre el que s'ha dit de colonialisme, penso que no se li pot demanar ni a l'ensenyament espanyol ni a l'ensenyament francès, que si bé fa, ha fet, una funció subsidiària aquí a Andorra, faci d'Escola Andorrana. Òbviament, té uns objectius, com pot ser una projecció de la llengua pròpia i de la cultura; ara, del que sí que es pot parlar és de sensibilitats, i jo aquí vull defensar que actualment l'Administració espanyola, almenys en l'aspecte de la normalitat, té una sensibilitat molt gran cap a la realitat andorrana.

Pregunta de la sala

En primer lloc, el que volia preguntar és el que una mica ha contestat, crec, un alumne, això és una de les coses que li volia preguntar al Sr. Pintat, encara que, de tota manera, ell ho ha dit, però és que li ho vull tornar a preguntar, perquè sembla que s'ho ha pres com si volguéssim fer política.

Jo li vull dir que sóc una mare, no sóc andorrana com aquell, vostè ho ha dit o el Sr. Rossell, no ho sé, que es podia permetre dir-ho perquè era

andorrà. Jo sóc espanyola, és igual, ho dic així mateix. Li pregunto que la seva idea de dir que hem d'anar a Andorra de cara a un nivell de batxillerat, li ho torno a preguntar, per què?

Sr. Albert Pintat

El que intento dir és que l'ambició de la política d'ensenyament ha de ser la d'assolir un ensenyament de qualitat.

Pregunta de la sala

Endavant. Ara, a Andorra, tant les autoritats, qui sigui, tots plegats, hem de fer el màxim per a una formació professional ben feta, estupenda, millor, immillorable.

Sr. Albert Pintat

El que també pretenc és que per obtenir això fa falta un tronc comú de maternal, una assimilació, una identificació de cada persona, de cada infant, amb allò que és el país, que ho pugui entendre de la seva relació directa, que no tingui problemes d'identificació ni d'identitat.

Pregunta de la sala

Home, és que si comencem, ara som on som, jo crec que tothom que ha vingut aquí és amb una inquietud, amb un interès perquè tot s'arregli. El Sr. Roc Rossell el veig com si estigués de molt mal humor, ara sembla queriu una mica.

Bé, ara seriosament, sí, aquí hi ha representades totes les escoles, vull dir que d'alguna manera tenen ganes entre tots de fer quelcom positiu, i si vostè comença amb aquesta cara, llavors, malament rai, res més.

Sr. Roc Rossell

Potser, de vegades, la cara no reflecteix l'estat d'esperit, per dir-ho d'alguna manera. Però sí que és evident, senyora, i això que quedi molt clar, que en broma o seriosament, aixecant el debat o baixant a les peculiaritats, el que sí que és evident, que és molt clar, almenys per a mi, i en tot això hi ha la subjectivitat que pot tenir la meua forma de valoració o no, que la distorsió, la desharmonia que hi ha entre els ensenyaments del Principat no poden portar res de concret, definitiu ni bo per al país.

Es parla de molt bona voluntat últimament, jo no ho dubto, no ho puc dubtar, no puc posar en dubte criteris que en aquest moment no estan plasmats, la realitat es veurà molt ràpidament, com els he dit.

El projecte de programa d'Escola Andorrana, el mes de maig el Govern el tindrà i el sotmetrà a l'aprovació del Consell General i, llavors, veurem aquestes bones voluntats de reconèixer el nostre dret a tenir la nostra escola, a tenir el nostre sistema, a intentar unificar troncs comuns entre els ensenyants que hi ha a Andorra. Llavors, veurem les bones voluntats d'aquests senyors veïns, etc, que de fet han portat a terme una funció subsidiària, com han dit abans molt bé. Crec que el país hi té un dret inalienable i les seves condicions socio-econòmiques permeten aspirar a tenir el seu propi sistema d'ensenyament, i sense caure en el xovinisme ni en la peculiaritat hem d'intentar, com es deia aquí abans, de tenir un esperit universalista i no tancar-nos absolutament en res, ara bé, no tancar-nos absolutament en res amb una condició: que se'ns respecti allò nostre.

Pregunta de la sala

Jo voldria demanar al Sr. Pintat què hi té a veure un tronc comú de maternal amb una formació professional correcta, perquè no ho he entès.

Sr. Albert Pintat

Una joventut integrada al país ha de tenir una formació clara, coherent, ha de saber on és el nord. Aquest nord és una entitat que es diu Andorra, que és un Estat diferent de França i d'Espanya. Sistemàticament, avui, la majoria dels ensenyants són de nacionalitat espanyola o francesa. Aleshores, l'únic

que podem fer és trencar aquesta divisió crònica, i estem a punt de consolidar-ho. De quatre maneres de veure Andorra, un país tan petit, com de subdividir per quatre maneres, per a mi tota la solució del problema, almenys la via per trobar la solució al problema de la formació, al problema de l'ensenyament, depèn d'un tronc comú de maternal, on l'infant agafi unes relacions directes amb el seu ensenyant, que s'integri, que sàpiga que Andorra és el seu país.

Pregunta de la sala

Jo continuaré dient que fa 24 anys que ensenyo en aquest país, en llengua francesa, i que he fet el màxim per integrar nens andorrans i residents en aquest país. Sense que hi hagi hagut aquest tronc comú, ho he fet tota la vida.

Sr. Albert Pintat

No vull entrar en polèmiques; vull dir que no he parlat de la llengua que es feia servir. Un tronc comú, no parlo de llengua comuna, parlo de tronc comú.

És un sistema que encara no funciona, el que sí que sabem és que el sistema actual de divisió de tres sistemes maternals, a mi no em satisfà. No és un sistema que pugui considerar-se la solució d'integració de la joventut en una entitat nacional andorrana.

Pregunta de la sala

Jo voldria fer una pregunta al Sr. Albert Pintat. Abans m'ha semblat entendre que la comissió que ell presideix no és partidària, de moment, de donar llum verda a la creació d'un edifici de maternal, i això perquè temen, sembla, que els faria por una certa libanització de les escoles, que cadascú fes la guerra pel seu costat, és això o m'equivoco? He entès bé el que vostè volia dir?

Bé, entès d'aquesta manera, doncs, fa pensar que a la vista de les catorze persones que tenim en aquesta taula, com ja s'ha dit aquesta nit dues o tres vegades, no cal Escola Andorrana perquè hi hagi libanització. Llavors, si

esperem que la libanització s'acabi, com ell suposa que s'hauria d'acabar, és a dir, que el poble andorrà, el seu Govern, el seu Consell, fossin els qui tinguessin l'administració de l'educació a Andorra, jo penso que podem tardar molts anys a tenir un edifici de la maternal, no?

Sr. Albert Pintat

Del que es tracta, per a mi, és que aquesta escola andorrana sigui una realitat que tots desitgem i volem, però no la volem per a un 5% de la joventut, la volem per al 99% de la joventut, aquesta és la gran diferència, el 99%.

Pregunta de la sala

Jo em referia que si hem d'esperar que se solucioni aquest problema per obtenir una definició política sobre si volem l'Escola Andorrana o no, li donem els mitjans que calguin i tirem endavant o acabem d'una vegada amb l'Escola Andorrana; poden passar molts anys abans que això s'acabi, no?

És el que jo em temo com a pare de l'Escola Andorrana, m'explico?

Sr. Joan Mingorance

Jo, en realitat, no voldria contestar aquesta pregunta, perquè no sóc l'adequat per contestar-la, però el que sí que voldria és fer una reflexió, reflexionar així una mica públicament, tal vegada per donar una altra orientació a tot això.

Jo vaig venir aquí a ensenyar i han passat molts alumnes pel meu ensenyament, alumnes que, ja ho he dit, la meitat han estat i són andorrans. Aleshores, jo penso que la missió d'un professor és que els seus alumnes arribin, almenys, al que ell és. Penso que he vingut a fer una funció per a la qual no hi havia gent, però en el moment en què hi hagi gent que pugui fer-ho, jo he de marxar; és així clarament. Jo voldria dir que aquí, ara, penso que és de les primeres vegades que el govern andorrà ha començat a estudiar la qüestió de l'ensenyament a Andorra. Jo crec que hem d'aplaudir aquesta reflexió i tot això que estan dient. Jo, de moment, el que faria seria estudiar-ho a veure què i en el que jo pugui col·laborar, però no oposar-m'hi d'aquesta

manera; penso que el que hem de fer és donar-hi suport, i nosaltres intentar reflexionar-ho; som aquí dotze o tretze persones, i crec que algunes coses tindrem en comú (sembla que no), s'haurien de tenir coses en comú, perquè penso que tots estem desitjant el bé de l'alumne; era objectiu de l'ensenyament de cadascú, de l'ensenyament que era a la taula, és a dir, el títol de la taula. Jo penso que hauríem de pensar si hi ha objectius que siguin comuns per a tots els que som aquí. Crec que és això el que està proposant el Sr. Albert Pintat.

Pregunta de la sala

El Sr. Eduard Rossell ha dit que l'ensenyament del català dintre del Liceu francès és suficient, i segons el meu punt de vista, crec que no. Una vegada per setmana des de 6è fins a *Terminale* és insuficient, i malgrat que a 8è es pugui agafar català com a segona llengua, hem de veure quants alumnes arriben, per exemple, a 3r de BUP. De 45 alumnes que van agafar català com a segona llengua, a 8è solament n'hi ha vuit que continuen amb el català com a segona llengua. Jo crec que el català dins el Liceu francès, per allò que deia aquella senyora del colonialisme de cultures, hauria de ser una llengua, com per exemple la primera llengua o la segona llengua que s'agafa a 8è, seguida tres hores per setmana i no pas una hora, perquè, de vegades, la gent que no fa lletres en surt sense saber escriure el català. I això jo crec que és una vergonya.

Sr. Eduard Rossell

En primer lloc, no he dit que el català era suficient, jo m'he limitat a dir el que es donava al liceu Comte de Foix. He dit que es donaven dues hores d'andorranització, tal com preveuen els textos, i que hi havia després la segona llengua. Ara bé, si dues hores no són suficients, no depèn del director del liceu Comte de Foix de posar-ne tres o de treure'n una, és problema de les autoritats superiors, de diàleg, com he dit abans, no depèn del director. Primer punt.

Quant a la idea sobre la llengua, que hi hagués tres hores de primera llengua obligatòria, per als andorrans, perquè, és clar, no podem pas obligar els qui no viuran aquí, però per als andorrans hi ha un ministre de Cultura que ho

va proposar, que és el Sr. Ubach, i no va tenir èxit, però jo crec que potser seria una solució, però s'entén, jo repeteixo i és el meu punt de vista, que tres hores de llengua seria perfecte per a la primera llengua, però aquesta obligació no es va acceptar, l'obligació es pot posar als súbdits andorrans, però a aquells que no tenen un full i que vénen a treballar a Andorra, que saben que no podran ser andorrans, que han de tornar a marxar, no se'ls pot obligar.

Pregunta de la sala

Aquell senyor d'allà, una vegada ha demanat als representants de centres no espanyols per quin sistema entraven els professors. Suposo que no ho ha demanat als centres espanyols perquè em sembla que s'ha mig explicat abans, però no ho he acabat d'entendre. Bé, amb igualtat de mèrits tenen prioritats els andorrans d'entrar, però, és clar, amb igualtat de mèrits, o no? Perquè em sembla que primer hi ha d'haver places, aquestes places les convoquen per oposició, i a les oposicions només s'hi poden presentar els nacionals del país; aleshores, m'agradaria saber per quin sistema els andorrans s'hi poden presentar? Jo, si paga Espanya amb aquesta situació, diguem-ne transitòria, que jo espero que sigui transitòria, doncs, ja m'està bé, ara, si després Andorra ha de començar a buscar terrenys per edificar nous Instituts, etc, doncs la cosa ja em comença a molestar una mica.

D'altra banda, estic d'acord amb el que diu l'Anna, que a mi també em fa mal a les orelles que es parli d'integració en castellà, no?, en castellà o en francès o en el que sigui. La integració sabem que no és només la de les escoles, és política, i és tota la que vulgueu, però és per les dues bandes també.

Sr. Joan Massa

Mateu, jo contestaré la part que jo sé. El conveni del 81 preveia que en igualtat de condicions serien preferits els de parla catalana i, entre aquests, els andorrans. Això és el que a Madrid va firmar el Copríncep episcopal, va firmar-ho el 81. A l'hora de la veritat això no ha estat possible, i jo voldria dir que és un engany i em quedo tan tranquil, per què? Perquè és així, i així li ho vaig dir al president del govern actual, quan no era president del Govern, sinó que era cap de l'oposició, li vaig dir: "L'Administració espanyola ens ha enga-

nyat", i em va donar la raó. És a dir, si per accedir a Andorra els professors espanyols han de ser funcionaris espanyols, i des de l'any 1968 els andorrans no poden accedir a la funció pública espanyola perquè són estrangers, és impossible que un andorrà pugui ser mai professor d'una escola espanyola a Andorra o de l'Institut de batxillerat a Andorra, amb la qual cosa contradiu obertament el conveni que la Mitra havia signat a Madrid i al qual calia trobar una solució. Primer el conveni, i segon, a la pràctica l'Administració espanyola havia fet des de l'any 39, segons la qual els andorrans eren tractats a Espanya com si fossin espanyols.

El Copríncep francès va dir que els andorrans eren *autrement* que estrangers, ho va dir l'altre dia a Andorra. És a dir, tornem una altra vegada a les coses en viu: a Espanya els andorrans eren considerats espanyols i la prova és que aquí hi ha andorranes, jo conec andorranes de soca, que són funcionàries de l'Estat espanyol, i que tenen un greu problema, perquè l'Administració ara diu que no pot ser, és clar, sí que pot ser perquè algunes les he vist assegudes aquí, noies andorranes que van fer oposicions a Espanya, van estudiar a Espanya, van accedir a la funció pública, són andorranes, i resulta que la Llei de la funció pública espanyola, que és posterior, que va exigir la nacionalitat espanyola per ser funcionari, doncs, indubtablement, es va trobar amb el fet que hi havia gent que no era espanyola i que eren funcionaris; això s'ha agreujat des del punt de vista andorrà amb la Constitució. La Constitució espanyola diu que a la funció pública només pot accedir un nacional espanyol. És clar que això, que jo sàpiga, va comportar tres dictàmens, un per part del cos de lletrats de les Corts, un altre de l'assessoria jurídica del ministeri d'Educació, i el tercer de la Secretaria general tècnica i el ministeri d'Educació i l'Assessoria jurídica del ministeri d'Afers Exteriors per intentar solucionar-ho.

Després de donar-hi molts toms, podem dir que el conveni que Espanya va firmar l'any 81, en aquest punt no es falsejava; es va obrir una porta amb la Llei d'emigració, vull dir la Llei d'estrangeria, exacte, on hi ha una disposició. La Llei d'estrangeria la tinc aquí, la disposició segona, la disposició addicional segona, la llegeixo textualment, diu:

"No obstante lo establecido en la presente ley, los ciudadanos andorranos tendrán los mismos derechos y obligaciones que los españoles, en orden al ejercicio de su profesión u oficio de español", és a dir, tot allò que no sigui funció pública. "Siempre que las titulaciones académicas necesarias para dicho ejercicio hubieran sido expedidas como consecuencia de estudios realizados en centros del sistema educativo español", aquest és el primer paràgraf. I el segon, per intentar salvar la funció pública, diu: "Se autoriza al Gobierno para establecer los requisitos y condiciones, en que los ciudadanos

andorranos pueden prestar servicios en ámbitos propios de la función pública española radicados en el territorio de Andorra".

Això continua pendent, "*se autoriza al Gobierno*", el Govern està autoritzat per les Corts, per fer amb la Mitra i el Govern d'Andorra possible que els andorrans puguin accedir, diu aquí, "*puedan prestar servicios en ámbitos propios de la función pública española radicados en el territorio de Andorra*", les úniques *funciones públicas* que hi ha establertes a Andorra són els Correus espanyols i les escoles. Per tant, les Corts van donar llibertat i possibilitat al Govern espanyol perquè andorrans de nacionalitat puguin ser presents a les escoles espanyoles a Andorra i a l'institut espanyol a Andorra i als Correus espanyols a Andorra. Això no s'ha fet.

No s'ha fet, perquè ja us ho dic, en aquest moment el conveni de la Mitra amb Madrid de l'any 81, mútuament el vam denunciar, i així estem ara; l'únic que hem fet és denunciar-ho; hem de buscar, doncs, un nou sistema. Una de les coses que ha endarrerit el nou conveni és el decret sobre *La acción educativa del exterior*, que havia de sortir el 86 i som ja al 87 i encara no ha sortit. S'hi preveu l'escola espanyola a l'exterior, a l'exterior d'Espanya, i es va esperar que sortís aquest decret per intentar regular i posar al dia el conveni.

Aquesta, Mateu, és l'única possibilitat, per ara, que els andorrans puguin estar-hi algun dia presents, i jo crec, en aquests moments, que és el que deia el Sr. Roc quan parlava de la voluntat, això és un signe que hi ha voluntat per intentar-ho d'arreglar, d'acord que potser aquesta no és la solució, però és un signe. L'any 85, la Llei d'estrangeria obre la porta per tal que els andorrans puguin ser dins de l'Escola Espanyola aquí, i puguin estar, com? Aquesta és una altra qüestió, aquí és on ara la imaginació de totes les parts ens ha de dur a veure com podem fer-ho; que no estiguin vinculats a la temporalitat de tres anys per tres, no seran funcionaris espanyols, però hi seran presents, ara cal veure com es porta a terme aquesta possibilitat. És l'única que hi ha en aquests moments, no n'hi ha cap més.

Pregunta de la sala

Tornant una mica al tema de la integració del català, de la qual parlaven abans el Sr. Companys i el Sr. Eduard Rossell, voldria fer esment que Catalunya és una nacionalitat dins l'Estat espanyol que té dues llengües oficials: la catalana i la castellana. Llavors, dintre de la comunitat catalana hi ha escoles que fan les classes en català, en un 60, un 70 i fins un 80%. Tenint aquesta ambigüïtat de llengües, que aquí a Andorra no tenim —ja que només

tenim com a llengua oficial, el català—, per què no és possible, doncs, que aquí es fessin les escoles tant si fos de l'ensenyament francès, de l'ensenyament espanyol, de l'ensenyament andorrà, de l'ensenyament eclesiàstic, del que sigui, en català?

Sr. Ramon Companys

Bé, jo només vull dir que a les escoles espanyoles d'Andorra és perfectament factible això, perfectament possible, pel que fa a les normes, vull dir que no hi ha cap inconvenient perquè es pugui fer, legalment. Al conveni, fins i tot del 81, l'ensenyament de la llengua catalana es contempla amb característiques similars, tant d'horaris com de tot, a Catalunya.

Sr. Eduard Rossell

Quant al liceu Comte de Foix, com he dit abans, de moment només podem aplicar les hores que estan oficialment reconegudes, però en relació amb el que diu vostè, existeixen els instituts internacionals, n'hi ha un a Madrid, un altre a Alemanya, on es poden compartir dues llengües, amb un percentatge del 40-60%.

Pregunta de la sala

Jo sóc resident, sóc espanyol, o català, perquè no em considero espanyol, em considero català, visc aquí en aquest país des de fa molts anys i, per exemple, em puc trobar amb un problema que m'agradaria veure com el podria solucionar. Els meus pares viuen aquí, i jo, per culpa de ser resident no puc a penes treballar en aquest país, estic treballant en un lloc privat i no puc trobar cap lloc públic per poder-hi treballar. En aquests moments, si deixo aquesta feina, o me n'haig d'anar, o em passa alguna cosa semblant, me n'haig d'anar a treballar a Espanya. Per a mi representa un problema, per a mi i suposo que per a molts residents, que una vegada han acabat els estudis, pel motiu que preferentment agafen els andorrans, no podem treballar, tot i que ens estimem moltíssim el país.

Sr. Roc Rossell

Si, miri, jo no voldria baixar a contestar la seva pregunta personal, perquè crec que el debat s'ha plantejat en un altre nivell, però és el que he dit abans, és a dir, el criteri de nacionalitat mai, almenys en la meua interpretació, ha estat un criteri d'exclusivitat, es pot valorar més o es pot valorar menys, d'acord amb la tasca que vostè vulgui realitzar dins la funció pública, però, evidentment, no és mai taxatiu. No voldria entrar en la polèmica de problemes molt personals, perquè m'imagino que tots en tenim. Però li dic que el problema de nacionalitat és un criteri més de valoritzar la capacitat de la persona per postular en un lloc públic.

Pregunta de la sala

Suposem, per exemple, que per mèrits hi haguessin unes notes; un andorrà tragués un 6 i un resident tragués un 8, a qui agafarien primer?

Sr. Roc Rossell

No faré més polèmica. La persona que elegís faria el que més convingués. No li ho puc respondre.

Pregunta de la sala

En acceptar com a bona la pluralitat d'ensenyaments aquí al país, i si algú no hi estigués d'acord m'agradaria que ho manifestés, llavors, també acceptant que, almenys és una visió personal, tots aquests tipus d'ensenyament fins ara han anat fent una mica la seva, hi ha hagut un esperit de competició, de poder d'establir-se més, de ser, d'oferir un servei, indubtablement. Perdó, doncs, que sigui més extens, jo demanaria, amb l'aparició de l'Escola Andorrana, doncs, si aquesta ha de continuar per la mateixa via de competitivitat, és a dir, s'ha de llançar a un nou camí competitiu amb els altres?, o bé, concretament, acceptant aquests dos primers punts, això compromet, ja des d'ara, tots aquests tipus, els quatre tipus d'ensenyament coneguts per tothom

al país, obliga a una sèrie de consideracions i de replantejaments d'aquesta actitud de servei que tothom reconeix en els seus estatuts o objectius inicials?

Demanaria que es pogués ser concret, què creuen que han de fer a partir d'ara, amb l'aparició de l'Escola Maternal Andorrana o l'Escola Andorrana, doncs, quin camí s'ha de seguir, acceptant que tothom ha de respectar la presència dels altres. Ens hem de llançar, que cadascú potenciï al màxim de ser més competitiu, aconsegueixi tenir més alumnes, hem d'aconseguir, què s'ha d'aconseguir?, quines vies?, quines solucions? veuen cadascú de vostès com a representants d'aquests ensenyaments?

Moderadora

Això, si ho contesta tota la taula, és un altre debat, és una pregunta força interessant. Joan Mingorance diu que contestarà el que a ell li sembla, i el Sr. Roc Rossell també.

Sr. Joan Mingorance

Voldria dir que, efectivament, s'ha muntat un ensenyament, he tingut el plaer de visitar-lo i l'he trobat un ensenyament extraordinàriament pensat, i a més de qualitat. Crec que no es tracta d'una generositat de reconeixement, sinó d'un dret.

A Espanya, per exemple, s'està reconeixent ensenyament a Espanya que de vegades és una acadèmia, l'acadèmia *Pepito*, i aleshores aquí hi ha un ensenyament. Jo he pogut veure-ho i m'ha agradat molt, i la gent que hi porta els seus nens generalment està contenta. Penso que és un dret que hi ha, i jo, que sóc un ensenyant, els ofereixo el meu suport i el meu ajut per tirar endavant.

Sr. Roc Rossell

Aquí vostè ha plantejat la pluraritat d'ensenyaments o no, és a dir, jo em manifesto per la pluraritat d'ensenyaments, sempre que la conselleria del Govern en tingui la tutela i marqui les directrius que el país considera conve-

nients, ben entès, quan dic el país, les persones elegides, han de marcar les directrius convenients per a l'escola en un moment determinat; si no és així, evidentment, m'adhereixo a l'altra base i que hi hagi una escola única, i que realment sigui l'Escola Andorrana.

Pregunta de la sala

Unes paraules del Sr. Roc Rossell que he escoltat en boca de molts consellers en sessió de Consell, i que són el punt vital d'aquest país, aquest país nostre que tant estimem, i va lligat amb l'ensenyament. Fins que no sapiguem el que volem fer d'aquest país, el sostre al qual podem arribar, estarem amb aquesta Escola Andorrana que quedarà petita, quedarà mal feta, per què?

Perquè, desgraciadament, la primera vegada jo vaig sentir dir: si hem de ser 100.000, siguem 100.000; que el conseller de Cultura pugui dir: l'any que ve entraran tants nens; però és que el Sr. conseller de Cultura no sap l'any que ve qui vindrà, perquè hi ha 2.700 persones aprovades per venir a treballar a Andorra. El Sr. Pintat, conseller de les Valls, els va aprovar l'altre dia, em sembla que és això, 2.700 persones, i no sap si vindran amb quinze nens, perquè no manem nosaltres, desgraciadament, perquè fins i tot en això manen, com sempre, els nostres senyors veguers. Els nostres senyors veguers fan i desfan.

Perquè per nosaltres no hi hauria cap filipí aquí a Andorra. Hi ha 24 fills de filipins i són realitat, i per mi, un orgull. No sóc racista, si aquesta canalla anessin a l'Escola Andorrana, en la qual crec, llavors ens sobren totes les altres escoles. Però com planificar, com podem planejar, si no sabem el que volem, no sabem els treballadors que necessitem l'any que ve, no sabem res, vull dir, només anem fent, i no és per culpa nostra políticament, ho haig de dir, perquè si com a andorrà fos culpa meva ja us... És culpa dels nostres senyors veguers, els nostres senyors coprínceps, que no ens deixen manar. Perquè resulta que hi ha un senyor, doncs, que pot entrar treballadors, nosaltres ja tenim inspectors de treball, però vénen com a cambres, treballen a la construcció, treballen aquí i vénen amb quatre fills i vénen amb cinc fills.

Aquest senyor només ha estat autoritzat ell per sis mesos, i ja tenim el problema. Si els mateixos mestres vénen condicionats i han de fer 50.000 floritures per quedar-se, perquè hi estan establerts i hi estan arrelats, són casats, tenen fills... No és que pretengui una política racista, el que voldria és que d'una vegada poguéssim manar a casa nostra i saber el sostre que volem.

Llavors, podríem planificar el creixement de la vida, els infants que anirien al col·legi i no ens equivocariem de gaire, perquè seríem nosaltres qui manaríem, i si falten 1.000 treballadors, són 1.000 treballadors que arriben, arriben per a una feina, però és que avui dia, resulta que ve aquest senyor i no és el problema que ens ve a solucionar, és que ve amb sis criatures i ve amb la cunyada i ve amb la mare, i jo ho respecto, però desgraciadament en paguem les conseqüències.

Moderadora

Tots som ben conscients d'aquest problema que ens exposau, però potser deixarem aquest debat d'immigració i educació per a un altre dia que no se'ns hagi fet tan tard.

Totes les coses que s'han dit avui queden obertes, i anirira bé que se'n continués discutint a les escoles, al carrer, a les botigues, al Govern, a tot arreu. I, abans d'acabar, us voldria recordar que tant el parlament de l'altre dia de la Sra. Roser Bastida, com tot el contingut íntegre de tot el que s'ha dit aquí, aquesta nit, serà publicat per la Societat Andorrana de Ciències. Podreu trobar aquesta publicació a la seu de la societat, i els qui en sigueu socis la rebreu directament. També vull recordar-vos que el 25 d'abril, mossèn Ramon Rossell, mossèn Ramon que tots coneixeu, farà una altra xerrada, també dintre el marc de la societat i de l'educació, el títol de la qual serà: *L'educació en el temps lliure*.

I res més sinó agrair-vos a tots la vostra participació.

Us convidem a la Conferència

**Història i Situació actual
de l'Ensenyament a Andorra**

a càrrec de
Roser Bastida i Merce Segura

*Sala d'actes del M.I. Consell General
(Caserna Bombers) d'Andorra la Vella*

A les 22 hores del dia 10 de

Març del 1987

**DINS DEL MARC DE LES JORNADES
SOBRE L'EDUCACIÓ A ANDORRA**

SOCIETAT ANDORRANA DE CIÈNCIES

C. de la Borda - Edifici Rosella - Despatx - 23 - 1 Andorra la Vella

Us convidem a la Taula Rodona Debat

**Objectiu dels Diversos Tipus
d'Ensenyament a Andorra**

*Amb la participació de representants
oficials de tots els ensenyaments
a Andorra*

*Sala d'actes del M.I. Consell General
(Caserna Bombers) d'Andorra la Vella*

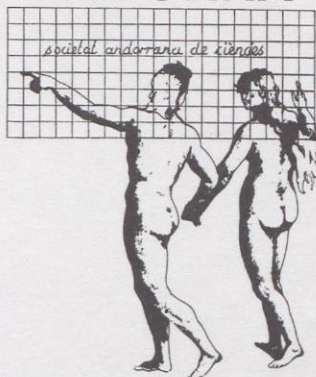
A les 22 hores del dia 13 de

Març del 1987

SOCIETAT ANDORRANA DE CIÈNCIES

C. de la Borda - Edifici Rosella - Despatx - 23 - 1 Andorra la Vella

JORNADES SOBRE L'EDUCACIÓ A ANDORRA

**DIMARTS 10 DE MARÇ, A LES 22 h.
A LA SALA D'ACTES
DEL M.I. CONSELL GENERAL:**

**CONFERÈNCIA
HISTÒRIA I SITUACIÓ ACTUAL
DE L'ENSENYAMENT
A ANDORRA**

*A CÀRREC DE
ROSER BASTIDA I MERCÈ SEGURA*

**DIVENDRES, 13 DE MARÇ, A LES 22 h.
A LA SALA D'ACTES**

**DEL M.I. CONSELL GENERAL:
TAULA RODONA - DEBAT
OBJECTIUS DELS DIVERSOS
TIPUS D'ENSENYAMENT
A ANDORRA**

**AMB LA PARTICIPACIÓ DE
ROC ROSSELL**
M.I. Conseller d'Educació i Cultura del Govern

ALBERT PINTAT
M.I. Conseller General

JOAN MASSA
Secretari de la Delegació Permanent del Copríncep Episcopal

JOAN MINGORANCE
Director del Centre Associat de la UNED de La Seu d'Urgell

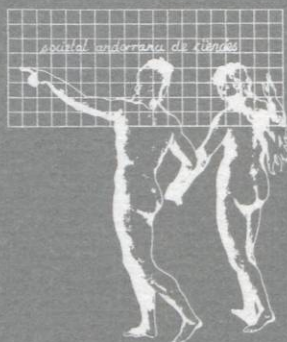
EDUARD ROSSELL
Director del Liceu Comtes de Foix

GREGORIO GARCIA
Director de l'Institut Espanyol de Batxillerat d'Aixovall

JOSEP R. COMPANYYS
Director de l'Escola Espanyola d'Andorra la Vella

DOLORS MEDINA
Representant del Col·legi Janer

COORDINACIÓ: MERITXELL FITER
Organització Societat Andorrana de Ciències.

Societat Andorrana de Ciències